

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje Michala Kandrát

Portfolio of professional development Michal Kandrát

Michal Kandrát

Vedoucí práce: PhDr. Klára Špačková, Ph.D.

Studijní program: Vychovatelství (B7505)

Studijní obor: Vychovatelství (7505R008)

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Portfolio profesního rozvoje Michala Kundráta potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 17.4.2021

Michal Kundrát

Poděkování

Děkuji tímto všem, kteří mi poskytli potřebné materiály, údaje i informace při zpracování této bakalářské práce. Především děkuji paní PhDr. Kláře Špačkové, Ph.D., za odborné a precizní vedení, její čas, trpělivost a podnětné připomínky při vypracování mé práce. Zvláštní poděkování patří mým blízkým za jejich podporu a trpělivost při mém studiu.

ANOTACE

Práce je zaměřena na práci vychovatele ve školní družině základní školy, na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a přípravu na volnočasovou aktivitu. Součástí práce je studie základní školy, profesiografický rozbor vychovatele a pedagoga spojený s dotazníkem pro vychovatele a jeho analýzou. Velká část je věnována průřezu oboru speciální pedagogiky, která popisuje možné vady a poruchy u znevýhodněných osob. Závěrem práce ukazuje další možnosti profesního růstu autora.

KLÍČOVÁ SLOVA

Portfolio, profesní rozvoj, vychovatelství, Michal Kunderát, školní družina, asistent pedagoga

ANOTACE

The thesis is focused on the job of an educator in a primary school group, on special learning disabilities and on the preparation for leisure activities. Part of the thesis is a study of primary school, professional analysis of educators and teachers associated with a questionnaire for educators and its analysis. A large part is devoted to a cross – section of the field of special pedagogy, which describes possible defects and disorders by disadvantaged people. At the end, the thesis shows further opportunities for author's professional growth.

KEYWORDS

Portfolio, Professional development, Education, Michal Kunderát, After school club, Teaching assistant

Obsah

1	Předmluva	7
2	Profesní strukturovaný životopis	9
3	Výchova dětí se zrakovým postižením – odborná esej.....	11
3.1	Terminologie zrakového postižení.....	11
3.2	Inkluze.....	12
3.3	Práce asistenta pedagoga.....	14
3.4	Život zrakově handicapovaného dítěte.....	16
3.5	Závěr	18
4	Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia	19
5	Konspekt knihy: Josef Slowik „Speciální pedagogika“	21
6	Profesiografický rozbor vychovatele nebo pedagoga volného času.....	30
6.1	Kvalifikační předpoklady: pedagogický pracovník, vychovatel, pedagog volného času	30
6.2	Činnosti vychovatele ve ŠD.....	31
6.3	Předpoklady pro výkon profese vychovatele	33
6.4	Dotazník vychovatelky školní družiny – pracovní zatížení s dětmi s handicapem	34
7	Případová studie ZŠ Šestajovice.....	40
7.1	Historie školy	40
7.2	Povinné – základní informace.....	40
7.3	Zaměření školy.....	42
7.4	Kritéria k přijetí a docházce do školy	42
7.5	Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a inkluze.....	42
7.6	Pedagogický sbor, zaměstnanci	43

7.7	Školní družina, školní jídelna.....	45
7.8	Školní aktivity, kroužky ve volném čase	45
7.9	Závěr případové studie	47
8	Písemná příprava na ucelenou volnočasovou výchovnou aktivitu	48
9	Závěrečná reflexní úvaha o vlastním studiu	51
	Soupis použité literatury a pramenů	53
	Seznam tabulek	56
	Seznam grafů	57
	Seznam příloh	58
	Nepovinná část.....	58

1 Předmluva

Bakalářská práce se věnuje portfoliu mého profesního rozvoje zaměřenému na speciální pedagogiku a s ní spojenými poruchami dětí.

V odborné eseji jsem se zamyslel nad znevýhodněním a potížemi ve školní výuce dětí se zrakovým postižením. Nejdříve jsem v eseji uvedl druhy zrakového postižení, možnosti a pravidla pro vzdělávání dětí se zrakovým postižením. Dále jsem popsal vlastní zkušenost z asistenční práce s dívkou se zrakovým handicapem a její život ve škole, ale i v okolním světě.

Dále jsem pokračoval konспекtem knihy o speciální pedagogice. Tato kniha od autora Josefa Slowika mě velice zaujala, protože je napsaná srozumitelně, přehledně a dotýká se všech oblastí, které pod speciální pedagogiku patří. Seznámí nás s problematikou poruch a vad od útlého dětství až po seniorní věk. Popisuje metody pomoci, a to od kompenzačních pomůcek až po různé možnosti sociální podpory. Velký důraz klade na začleňování handicapovaných lidí do společnosti. Nezapomíná na stáří a doporučení, kam se může senior uchýlit, když již není soběstačný.

Neméně zajímavý je profesiografický rozbor vychovatele nebo pedagoga volného času. Po výčtu kvalifikačních předpokladů jsem se zaměřil na činnosti vychovatele a zároveň jsem požádal vychovatelky školní družiny o vyplnění dotazníku zaměřeného na práci s handicapovanými dětmi, který jsem pak vyhodnotil a uvedl jako přílohu této bakalářské práce.

Další částí této práce je studie základní školy Šestajovice, kde uvádím nejprve historii základní školy a základní informace o ní. Dále se zaměřuji na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a na kvalifikaci pedagogického sboru v oblasti práce s těmito žáky.

Ke konci Bakalářské práce jsem si připravil ukázkou volnočasové aktivity v podobě lekce kroužku keramiky, vhodného i pro děti s poruchami učení, která obsahuje postupy, cíle a konečné zhodnocení.

V závěru jsem celou bakalářskou práci zhodnotil, včetně průběhu studia a tím získaných vědomostí, které využívám v praxi. Možností mého dalšího profesního rozvoje by mohlo být navazující studium, o kterém uvažuji. V profesním životě bych se chtěl více věnovat oboru speciální pedagogika, který mě nejen velmi zajímá, ale díky kterému mohu pomoci mnoha dětem s handicapem zařadit se do normálního života.

2 Profesní strukturovaný životopis

Jméno: Michal

Příjmení: Kunderát

Rodné příjmení: xxxxx

Narozen: xxxxx

Kontakty: e-mail: xxxxxx mobil: xxxxx

Praxe:	ZŠ Šestajovice, asistent pedagoga, vychovatel v ŠD,	2020 – dosud
	ZŠ Milovice, učitel 2.stupně – suplování,	2019
	MY.AKTIVITY o.p.s, lektor,	2019
	ZŠ Vybíralova, Praha 9, asistent pedagoga, vychovatel ve ŠD, volnočasová pedagogika,	2017 – 2019
Vzdělání:	Pedagogická fakulta UK	2017 – dosud
	Rekvalifikace MŠMT, pedagogické minimum pro instruktory odborného výcviku	2017
	VOŠ sociálně pedagogická a teologická – nedokončeno	2014 – 2016
	VŠ Unicorn College – nedokončeno	2012 – 2014
	Bohemia Institut anglický jazyk – zakončeno certifikátem A2	2011 – 2012
	SOŠ Podnikatelská PROFIT spol. s r. o.,	2006 – 2011
Kurzy:	Osvědčení o rekvalifikaci – Pedagogické minimum pro instruktory odborného výcviku	
	Osvědčení – „Zdravotník zotavovacích akcí“	

Finanční gramotnost – ZFP

Vzdělávání jako součást života

Komunikace s lidmi v souladu s fungováním mozku

Jak na český pravopis

Dovednosti: Práce s výpočetní technikou

Jazykové znalosti AJ

Řidičský průkaz sk. B

Zájmy: Geocaching, politické dění, péče o psy, sport (lyžování, cyklistika), cestování.

3 Výchova dětí se zrakovým postižením – odborná esej

Pracoval jsem v roce 2017 jako asistent v základní škole u dětí se znevýhodněním. Jedním z dětí, kterým jsem pomáhal, byla šestiletá dívka se závažným zrakovým postižením, budu jí dále nazývat Anetou (z důvodu GDPR bylo její jméno změněno). Aneta chodila v té době do přípravné třídy. Velmi mě zaujala svou schopností vyrovnávat se s tímto handicapem. Seznámil jsem se i s jejími rodiči, povídal jsem si o ní s jejími učiteli. Abych jí mohl pomáhat, musel jsem se blíže seznámit s problematikou zrakového postižení, a to mě přivedlo i ke knize Josefa Slowika „Speciální pedagogika“, kterou dále uvádím ve své práci. Vybral jsem toto téma i pro svou esej. Chtěl bych na jejím případě ukázat, že díky inkluzi může dívka fungovat v normálním školním kolektivu, a hlavně se může připravit na samostatný život.

3.1 Terminologie zrakového postižení

Zrakové postižení je definováno z různých hledisek, zde jsou uvedeny čtyři definice. První dvě z nich lékařské a další dvě definice psychologicko – pedagogické (autorka M. Wagnerová a J. Pipeková), které více vystihují dopad postižení na život jedince.

Podle Světové zdravotnické organizace:

„Závažnost zrakového postižení se definuje pomocí zrakové ostrosti udané Snellenovým zlomkem. Například silná slabozrakost se definuje jako kvalita vidění udaná Snellenovým zlomkem 1/10 nebo méně (ve zdravějším oku, s nejlepší dostupnou korekcí). To značí, že silně slabozraký jedinec musí stát 6 metrů od objektu, aby ho viděl stejně jasně, jako normálně vidící osoba ze vzdálenosti asi 60 metrů.“

Zrakové postižení se dělí podle této definice do pěti stupňů:

1. *střední slabozrakost*
2. *silná slabozrakost*
3. *těžce slabý zrak*
4. *praktická nevidomost*
5. *úplná nevidomost [5, online]*

V knize Oftalmopedie texty k distančnímu vzdělávání od autorek Hamadové, Květoňové a Novákové se uvádí „Zrakovou vadu lze také chápat jako „...postižení zrakových funkcí trvající i po medicínské léčbě anebo po korigování standardní refrakční vady...“ [16, s. 10].

Zrakové postižení nebo vada, je postižení, které ovlivňuje celou osobnost dítěte a jeho psychický vývoj, jak se uvádí v knize M. Vágnerové, Oftalmopsychologie dětského věku [14, s. 10]

Další definici uvádí v knize Kapitoly ze speciální pedagogiky Jarmila Pipeková. „Zrakové postižení znamená zpravidla pro postiženého jedince, že jeho schopnost přijímat vizuální informace je omezena, ztížena. U nevidomých osob, tj. nejtěžší formou zrakového postižení, je tato schopnost úplně vyloučena.“ [15, s. 230]

Se zrakovým postižením se buď dítě narodí, tudíž je vada vrozená (např. různé vývojové poruchy), nebo se vada postupně vyvíjí.

3.2 Inkluze

Josef Slowik ve své knize již v roce 2007 upozorňoval na potřebu přechodu od integrace k inkluzi, která byla v té době ještě diskutovaným pojmem oproti dnešní době, kdy je již od roku 2017 díky novele školského zákona začleňování dětí do klasických tříd v plném procesu. K tomu bylo potřeba nové profese asistenta. Asistent pedagoga (někdy se setkáváme s pojmem asistent učitele, asistent v přípravných třídách apod.) je pomocník pedagoga, který se podílí na vzdělávacím procesu ve škole a v mimoškolní výchově. Podílí se na podpůrném vzdělávání a integraci žáka se sociálním nebo s kulturním znevýhodněním, žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. O funkci asistenta v rámci utvářející se legislativy se poprvé hovořilo v souvislosti s rozvojem přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním v Metodickém pokynu MŠMT č. 25 484/2000–22 z r. 2000, který je přílohou č. 1. První asistenti se objevili po roce 2000, jednalo se především o romského pedagogického asistenta, jehož posláním měla být práce v přípravných třídách (Průcha, 2009).

Vzdělávání dětí se zrakovým postižením se v současnosti řídí podle Vyhlášky MŠMT ČR č. 27/2016 Sb. [1]. Děti mohou navštěvovat školy speciální (mateřské, základní i střední)

se zaměřením na vzdělávání zrakově postižených dětí, žáků a studentů. Rodiče s dětmi mohou také, díky inkluzi, přijít k zápisu s dítětem s poruchou zraku do předškolní či školní docházky do běžné základní školy. Základní škola se musí na tuto situaci připravit. Ředitel školy musí určit ve škole pedagogického pracovníka, který bude odpovídat za spolupráci se školským poradenským zařízením (Pedagogicko – psychologickou poradnou) v souvislosti s doporučením podpůrných opatření žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami. Podpůrná opatření se poskytují na základě doporučení školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka. Mezi základní podpůrná opatření patří individuální vzdělávací plán, přidělení asistenta pedagoga a kompenzační pomůcky. Z kompenzačních pomůcek je možné zajistit školní lavice se sklopnou deskou, lupy, speciální psací potřeby, počítače se softwarovými programy atd.

Já ze své zkušenosti považuji roli asistenta pedagoga za klíčovou, protože na jedné straně pomáhá učiteli s individuální podporou žáka při výuce, na druhé straně pomáhá žákovi s přípravou na vyučování, vede jej k samostatnosti a v případě potřeby mu pomáhá i s nábívkou pracovních návyků a sociálních kompetencí.

Každoročně jsou Českou školní inspekcí prováděny ve školách inspekce a kontroly, které jsou uvedeny ve výroční zprávě a které se zabývají i žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Za školní rok 2019/2020 České školní inspekce uvádí míru zapojení asistentů pedagoga do vzdělávacího procesu:

Tabulka č. 1 – Forma přímé podpory žáka

Forma přímé podpory žáka se SVP	Výhradně učitel	Učitel ve spolupráci s AP	Výhradně AP	Situace se nevyskytla
Výklad nové látky	61,6	6,5	1,2	30,7
Dovysvětlení nové látky	16,4	38,3	12,9	32,4
Procvičování učiva	12,1	53,3	24,5	10,1
Podpora aktivizace žáka	2,7	51,7	37,1	8,5
Podpora při vypracování úkolů	2,0	42,9	47,9	7,3
Podpora porozumění úkolům	6,7	54,4	31,4	7,6
Podpora pozornosti	1,9	40,3	45,9	12,0
Podpora očekávaného chování žáka, podpora vytváření sociálních dovedností	2,1	37,1	27,5	33,3
Pomoc se zápisy a s pomůckami	1,0	18,4	56,4	24,2
Hodnocení žáka	39,4	28,7	2,2	29,7

Autor: ČSI

Z výše uvedené tabulky ČŠI je vidět, že zapojení asistentů pedagogů je významné, zejména v dovysvětlování nové látky, jejím procvičování a při podpoře s vypracováním úkolů. [21]

V této souvislosti bych se ještě rád věnoval osobnosti pedagoga, který dostane do své třídy dítě se speciálními vzdělávacími potřebami. Jednoznačně je to pro něj více práce a větší psychická zátěž, zejména v případě, že se jedná o ADD nebo ADHD poruchy. Důležité je nejen připravit a dodržovat individuální vzdělávací plán, ale také působit na ostatní děti, aby se znevýhodněnému spolužákovi neposmívaly, aby chápaly, proč se chová jinak. Proto je třeba, aby pedagog dětem ve třídě vysvětlil, jaké postižení jejich spolužák má a jaké z toho pro něj vyplývají potíže. Jedná se o dlouhodobý proces, protože ostatní děti si většinou musí na takového žáka nejprve zvyknout a pak časem začnou lépe vnímat jeho potřeby. V projektu INSPIRO – Inspirace v odlišnosti, který se zaměřuje na výzkum zkušenosti dětí s různými obtížemi v rámci školní docházky, zejména na zkušenosti dětí s ADHD a jejich rodičů, jsou uvedeny i zkušenosti žáků, ze kterých vyplývá, že bohužel ne vždy to pedagog ostatním dětem ve třídě vysvětlí.

Tomuto vnímání může např. u nevidomých dětí pomoci návštěva kavárny POTMĚ. Je to unikátní koncept nadačního fondu Světluška – jedná se o plně zatemněnou kavárnu, v níž obsluhují zrakově postižení již od roku 2006. Projekt přibližuje vidícím život nevidomých v absolutní tmě a představuje je v jiné roli – v roli těch, kteří se ve tmě orientují sluchem, hmatem, a na které se mohou při pohybu ve tmě plně spolehnout. Kavárna jezdí po celé republice a nabízí kromě zážitku a občerstvení také osvětový program pro žáky základních škol i starší studenty. Třídě se v kavárně věnuje lektor, který připraví, po dohodě s pedagogem, program dle věku malých hostů.

3.3 Práce asistenta pedagoga

U žáků se znevýhodněním probíhá spolupráce asistenta s rodiči žáka obvykle formou každodenní výměny základních informací, zejména o probraném učivu a úkolech žáka doma. Velmi důležitá může být podpora asistenta pedagoga při dlouhodobé nepřítomnosti žáka, např. v době závažné nemoci. V takové době může asistent přinést žákovi zadání

probírané látky, případně (po dohodě s rodiči) s ním i část školního učiva v domácím prostředí zopakovat. Toto se týká i dnešní doby při distanční výuce.

Přesto může být pro asistenty pedagoga těžké navázat kontakt s rodiči žáků, protože ti se mu někdy i záměrně vyhýbají, protože se obávají informací o špatných výsledcích žáka, příp. jeho chování. Já sám jsem vedl komunikační deník s rodiči žáků a musím říct, že rodiče se dětí většinou zastávají, omlouvají je a nechtějí si přiznat jejich speciální potřeby. Někdy i asistenty pro své děti odmítají. V distanční výuce dětem napovídají správné odpovědi, jak při výuce, tak při písemných pracích a na zprávy asistentů odpovídají rozsáhle a neuznávají jiné názory než své. Často do hodin s asistentem zasahují a nenechají asistenta ani domluvit.

Kontakt asistenta s rodinou může mít různé formy, jak je uvedeno na portále obecně prospěšné společnosti Nová škola, cituji níže, která je nevládní, neziskovou organizací, podporující od roku 1996 inkluzivní vzdělávání menšin, cizinců či jinak sociálně či kulturně znevýhodněných dětí a mládeže (se kterou ZŠ Šestajovice, jak uvádím v případové studii, spolupracuje):

- *„kontaktování rodičů žáka v ranních hodinách nebo po vyučování v budově školy nebo před školou, slouží k předání informací o učivu, chování, organizačních záležitostech;*
- *delší setkání, na které asistent pozve rodiče žáka do školy, může velmi pomoci k řešení konkrétních problémů, předpokládá ale již dříve vytvořený vztah vzájemné důvěry mezi asistentem a rodiči žáka;*
- *kontaktování rodičů žáka v jejich domácím prostředí „mezi dveřmi“, obdobně jako v první uvedené variantě i tato forma kontaktu slouží k předání nejdůležitějších informací o učivu, chování, organizačních záležitostech;*
- *kontakt s rodiči žáka během doučování v domácím prostředí může pomoci nejen k předání důležitých informací ze školního prostředí, ale může být prospěšný i v pozvolném a přirozeném utváření pedagogických kompetencí u samotných rodičů žáka.“ [17, online]*

Vztahem mezi asistentem a rodiči se zabývá i Národní pedagogický institut, který uvádí, jak je pro asistenta důležitá spolupráce s rodiči a jak je tato spolupráce důležitá pro vzdělání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. [18]

Velice zajímavá je kniha o Metodice práce asistenta ZŠ, autorem Jany Kargerové a Jany Staré. Podle těchto autorek je nutné mít s rodiči žáka nastavenou pravidelnou komunikaci. Pokud komunikace i přes snahu pedagoga nefunguje, je dobré si zjistit, co se aktuálně děje v dané rodině. Případně se zaměřit na lepší pochopení pravidel školy. [19]

Zajímavou zpětnou vazbu poskytují zkušenosti rodičů, zveřejněné v rámci projektu INSPIRO, který jsem uváděl výše. Podle názoru rodičů asistent pedagoga nepřistupuje ke studentům vždy vhodným přístupem. Klasické metody výchovy v podobě zákazů a příkazů podle rodičů nejsou účinné. Rodiče vnímají negativní dopad tohoto direktivního přístupu na vztah mezi asistentem a dítětem. [20]

3.4 Život zrakově handicapovaného dítěte

Ve společnosti přežívá z minulosti stále řada předsudků o nesoběstačnosti osob se zrakovým handicapem, o potřebě vzdělávat je ve specializovaných ústavech a „chránit“ je před nástrahami světa.

Tyto předsudky komplikují zrakově handicapovaným osobám život a vytvářejí velké zábrany při jejich setkávání s ostatními lidmi. Nevidomý člověk žije stejný život jako ostatní lidé, jen se nemůže spolehnout na svůj zrak, jako ostatní občané. Proto je inkluze velmi důležitá, a to jak pro nevidomé dítě, které se od malička učí fungovat v reálném světě, tak pro jeho vrstevníky, kteří berou koexistenci s handicapovaným člověkem jako něco zcela normálního. Tímto způsobem jsou předsudky společnosti proti handicapovaným lidem postupně odbourávány.

Aneta má poruchu zraku klasifikovanou jako praktická nevidomost (kategorie zrakového postižení 4), podle vzniku je to vrozená porucha. Oba její rodiče mají úplnou nevidomost (kategorie zrakového postižení 5) a ona vidí z rodiny nejvíce.

Tato dívka byla od malička vychovávána s velkou láskou, ale i s velkou dávkou odvahy, kterou tito rodiče mají, protože vědí z vlastní zkušenosti, že bude muset čelit mnoha

životním situacím, které jí život s touto poruchou zraku přivede do cesty. Na rozdíl od ostatních spolužáků má tato nevidomá dívka mnoho dalších povinností, které vyplývají z toho, že rodiče jsou nevidomí a ona zastává roli alespoň částečně vidícího člověka v domácnosti. Podává věci rodičům, když je nemůžou najít, chodí nakupovat, umývá nádobí, třídí prádlo do pračky třeba pomocí lupy, aby rozeznala barvy atd. Tyto povinnosti jí nepříjdou zvláštní, protože je vykonává od raného dětství.

Anetu jsem měl na starosti od předškolní třídy na ZŠ. Braillovo písmo uměla od rodičů, kteří jí to učili, ve škole to nikdo z pedagogů neumí. Rodiče jí vodili do školy a já jsem jí od nich přebíral a po vyučování zase předával. Když bylo špatné počasí, tak jsem jí vodil na žádost rodičů i domů ke vstupním dveřím, kde jsem jí předal rodičům. Když rodiče nevěděli, jak si poradit s úkoly, volali příbuzné z rodiny (sestru matky), která má pedagogické vzdělání, která jí s tím ochotně pomáhala. Ve škole jsem jí doprovázel na toaletu, kde jsem před dveřmi na ní čekal, na oběd, do tělocvičny, kde jsem s ní cvičil, doprovázel do divadla a na plavání, vždy jsem jí měl u sebe, aby se jí nic nestalo. Ve škole při výuce jsem jí pomáhal a ukazoval, co má dělat a dodával jí sebevědomí, protože se bála, že něco udělá špatně, protože měla špatné zkušenosti z mateřské školky. S paní učitelkou jsme jí zajistili sklopný stůl na nastavení světla při práci a vybrali nejvhodnější místo ve třídě, lupu ve tvaru polokoule, zvláštní psací potřeby, a hlavně jsme zavedli pomalejší režim a více odpočinku, když jí oči bolely nebo hodně slzely, což záleželo i na její psychice v jednotlivých dnech.

Nejdůležitější byl přechod do 1. třídy, kde bylo více dětí. Šel jsem s ní a s rodiči i k zápisu do 1. třídy. S první paní učitelkou i asistentem pedagoga si vytvořili (Aneta i její rodiče) hezký vztah, a ještě nyní se všichni navštěvují a jsou v kontaktu, i když je dívka už v jiné třídě a pedagogové na jiné základní škole. Ve 2. třídě Aneta přešla k jiné paní učitelce a dostala jinou asistentku, na kterou si nemůže zvyknout a ani paní učitelka už na ni nemá ve třídě tolik času, protože je tam více dětí, než měla dříve. Aneta se ale přesto moc snaží. Školní výsledky má na jedničky, s ohledem na její postižení je paní učitelka k ní shovívavá.

Bohužel kvůli tomu, že se nemůže zapojit do dětských her, má problémy se získáváním kamarádů. Situace se ale pomalu lepší, i za pomoci pedagogů, dá se říct, že ji děti berou více do kolektivu a zvykají si na její odlišnost.

3.5 Závěr

Tím, že jsem se blíže seznámil s Anetinou rodinou, jsem si uvědomil, jak je těžké se při úplné nevidomosti postarat nejen sám o sebe, ale i o domácnost, a ještě o dítě. Zkuste se obléknout, když nevidíte, jaké barvy má oblečení, nevíte, co se vlastně nosí. Sociální a edukativní postavení takovýchto žáků ve třídě není jednoduché, špatně navazují kontakty se spolužáky, nebývají oblíbení, často jsou terčem fyzického a psychického napadení. Děti se Anetě někdy posmívaly, že nemá dobře sladěné oblečení, je jinak učesaná a nosí ošklivé brýle.

Opakovaně jsem si kladl otázku, zda např. v případě Anety by nebyla lepší docházka do speciální školy pro nevidomé děti, kde by se jí spolužáci neposmívali, protože by její oblečení a brýle neviděli a kde by si určitě našla kamarády. Ale škola jednou skončí a Aneta se bude muset začlenit do normálního života. A to se jí díky docházce do základní školy určitě podaří mnohem lépe, než kdyby chodila do školy speciální. Protože mám Anetu možnost doposud sledovat, vidím, že učivo zvládá dobře, je samostatnější i komunikativnější. Inkluze jí určitě pomohla a nediskriminuje ji.

4 Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia

- RAMBOUSEK, Vladimír. *Praktické činnosti pro 6.–9. ročník základních škol: práce s počítačem*. Praha: Nakladatelství Fortuna, 2003. ISBN 80–7168–873–8.
- HÁJEK, J. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978–80–7367–233–1.
- HYPLOVÁ, J. *Využití projektového vyučování k rozvoji čtenářské gramotnosti žáků základní školy*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2012. ISBN 978–80–7368–919–3.
- VÁŽANSKÝ, M.; SMÉKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80–901737–9–9.
- VALENTA, Josef. *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978–80–247–4473–5.
- LAZAROVÁ, B. *První pomoc při řešení výchovných problémů*. Praha: Strom, 1998. ISBN 80–86106–00–4.
- KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978–80–7367–871–5.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978–80–246–3268–1.
- PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978–80–7315–198–0.
- SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika: prevence a diagnostika, terapie a poradenství, vzdělávání osob s různým postižením, člověk s handicapem a společnost*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978–802–4717–333.

- POKORNÁ, Věra. *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*. Vyd. 2., opr. Praha: Portál, 2000. ISBN 80–7178–151–7.
- BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami II.: Education of pupils with special educational needs II*. Brno: Paido, 2008. ISBN 978–80–210–4736–5.
- *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Brno: Edika, 2014. Rádce pro rodiče a učitele. ISBN 978–80–266–0600–0.
- KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vzdělávání žáka s SVP*. Praha: Raabe, [2016]. Dobrá škola. ISBN 978–80–7496–213–4.
- VALENTA, Milan. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978–80–262–0937–9.
- KREJČOVÁ, Lenka a Zuzana HLADÍKOVÁ. *Zvládáme specifické poruchy učení: dyslexie, dysortografie, dysgrafie*. Brno: Edika, 2019. ISBN 9788026614005.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80–7178–802–3.
- SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2016. Pedagogika. ISBN 978–80–271–0095–8.
- SALINE, Sharon. *Co by vaše dítě s ADHD chtělo, abyste věděli*. Přeložil Monika KITTOVÁ. Praha: Portál, 2019. ISBN 978–80–262–1513–4.

5 Konspekt knihy: Josef Slowik „Speciální pedagogika“

Bibliografické údaje:

SLOWÍK, Josef. Speciální pedagogika: prevence a diagnostika, terapie a poradenství, vzdělávání osob s různým postižením, člověk s handicapem a společnost.

Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 160 s. Pedagogika (Grada).

ISBN 978–802–4717–333

Úvod

Vzhledem k tomu, že jsem nejprve pracoval jako asistent u dvou chlapců s ADHD a pak jako asistent u dívky se zrakovým postižením a k tomu se doma ještě podílím na péči o nemocnou babičku ve III. ZTP, jsem si vybral tuto knihu Josefa Slowika – Speciální pedagogika, která mě velmi ovlivnila. Jak popisuji v kapitole 3, hledal jsem pro práci s dívkou se zrakovým postižením informace, které by mi pomohly nejen její handicap pochopit, ale i nalézt způsoby, jak jí pomoci. Víceméně náhodou jsem na tuto knihu narazil a autor mě svým přístupem velmi zaujal, takže jsem ji nejen přečetl, ale stále se k ní vracím. Autor v knize předkládá stručný a přehledný nástin všech oblastí speciální pedagogiky, který je více než postačující pro prvotní seznámení s touto problematikou. Uvádí, jaké jsou možné vady a poruchy, přístupy osob a s jakým handicapem se musí jedinci od útlého věku až po seniory vyrovnávat. Díky této knize jsem pak pochopil i další poruchy, se kterými se člověk nejen v pedagogické činnosti, ale i v běžném životě setkává.

Obsah knihy

Kapitola 1: Teoretický úvod

V knize autor začíná vysvětlením pojmů speciální pedagogika a uvádí několik informací z její historie. Speciální pedagogika (SP) je disciplína orientovaná na výchovu, vzdělávání a celkový osobnostní rozvoj znevýhodněného člověka s cílem dosáhnout

co možná nejvyšší míry jeho sociální integrace, a to včetně pracovních a společenských možností a uplatnění. SP je poměrně mladá vědní disciplína, jako teoretická disciplína začala být uznávána na přelomu 19. a 20. století. Vznik SP souvisí se změnou přístupu společnosti k znevýhodněným občanům. Od jejich izolace se postupně přechází k jejich integraci do společnosti. V ČR byl tento trend zahájen se zpožděním až po roce 1989.

V knize autor popisuje několik přístupů společnosti k handicapovaným osobám tak, jak se vyvíjely časem:

- Represivní přístup
- Charitativní přístup
- Humanistický přístup
- Rehabilitační přístup
- Propojování léčby s výchovou a vzděláním
- Preventivně integrační přístup
- Inkluzivní přístup

Autor popisuje současné pojetí oboru speciální pedagogiky „*Speciální pedagogika je disciplína orientovaná na výchovu, vzdělávání a celkový osobnostní rozvoj znevýhodněného člověka s cílem dosáhnout co možná nejvyšší míry jeho sociální integrace, a to včetně pracovních a společenských možností a uplatnění.*“ [12, s.16]

„*Cílem speciální pedagogiky je maximální rozvoj osobnosti člověka s postižením a dosažení maximální úrovně jeho socializace (Pipeková, 2006).*“ [12, s.18]

Líbí se mi, že cílem speciální pedagogiky je začlenění znevýhodněných občanů do společnosti, ač to není jednoduché, protože společnost tyto občany často nechce přijmout.

Kapitola 2 – 3: Jedinec s postižením, příčiny, možnosti a poradenství

Autor v těchto kapitolách pokračuje vysvětlováním, jak se člověk s postižením může začlenit do společnosti, ve které stále přetrvává negativní pohled na postižené jedince. Nezasvěcený jedinec může být do jisté míry ovlivněn řadou předsudků k těmto handicapovaným jedincům v běžné realitě života. Někdy tento pohled vede až k odporu

či strachu k těmto osobám. Odmítání postižených lidí přetrvává ve společnosti dodnes a vede k nejistotě ve vztahu k těmto osobám.

Každý handicapovaný člověk se s následky své odlišnosti setká při kontaktu s běžnou společností a musí se s nimi vypořádat.

Pro bezproblémovou sociální existenci máme řadu norem (norma se dá přeložit i jako pravidlo):

„Podle původního latinského významu by se slovo norma dalo přeložit jako pravítko, měřítko nebo pravidlo. Obecně je tento pojem dnes chápán především ve smyslu závazné směrnice, ustáleného a obecně respektovaného zvyku, nebo dokonce zákona.“ [12, s.25]

Normy (pravidla) můžeme mít v oblasti:

- estetické
- etické
- kulturní
- výkonové
- právní

Normalita je další pojmem, který autor uvádí:

„Normalita je stav osoby, jedince, věci, situace nebo jevu odpovídající té normě, z jejíhož hlediska je normalita posuzována.“ [12, s.26]

Nejčastěji se pojem normalita uvádí při hodnocení jedince a posouzení míry odlišnosti od stanovených hodnot statisticky zjištěné normy, typickým příkladem je měření IQ. IQ menší než 70 je diagnostikováno jako mentální postižení, naopak IQ nad 130 bývá diagnostikováno jako jedinci mimořádně nadaní. Normou je tedy rozmezí 70–130.

Dalším pojmem speciální pedagogiky, který autor uvádí, je pojem vada, porucha, postižení či handicap, který je definován:

„Vada, porucha, defekt (impairment) je narušení (abnormalita) psychické, anatomické či fyziologické struktury nebo funkce.“ [12, s.30]

Jako další a v této době aktuální téma, popisuje autor integraci a inkluzi, kterou teď ve větší míře zažíváme ve školství.

Autor uvádí, že integrace neboli sociální integrace je rovnoprávné, přirozené začleňování člověka do společnosti. Handicapovaný člověk se do společnosti integruje v řadě oblastí. Integrační proces se může ubírat různými směry:

- školská integrace
- pracovní integrace
- společenská integrace

Líbí se mi, že v dnešní době je více moderní přístup začleňování handicapovaných osob do společnosti tzv. inkluze, která vychází z přesvědčení, že všichni lidé jsou si rovni a mají právo na prožití důstojného života. V inkluzivním přístupu jsou lidé s postižením zapojováni do běžných činností stejně jako lidé bez postižení. V tom je rozdíl od integračních postupů, kde je podmínkou pro zapojování zajištění speciálních prostředků, podpory a péče pro osoby s postižením. Centrální myšlenkou inkluze je přijmout myšlenku, že být odlišný je normální.

Autor se dále zabývá situací rodiny, ve které dojde k postižení člena rodiny. Odvolává se přitom na knihu Marie Vágnerové Psychopatologie pro pomáhající profese. [13]

Smíření rodiny s postižením některého člena rodiny má několik zátěžových fází.

- fáze šoku a popření
- fáze akceptace a vyrovnání se s problémem
- fáze smíření a realismu

Závažná vada či porucha jedince je velice obtížná událost, při které rodina prochází krizí a musí řešit mnoho praktických otázek. Z vlastní zkušenosti vím, že každá rodina s handicapovaným členem potřebuje informace a podporu, které se autor věnuje na závěr 3. kapitoly. Pro handicapovaného člověka je velmi důležitá sociální péče, která je ve formě sociální podpory a sociálních služeb. Sociální podpora je finanční příspěvek a dávky od státu. Další možností pomoci jsou od různých sdružení, spolků a nadací.

Při vzniku nebo zjištění postižení jedince, je potřebná komplexní diagnostika postiženého prováděná odbornými vyšetřeními. Na základě jejich výsledku se doporučuje terapii a rehabilitaci osob s postižením, dle jejich potřeb a možností.

U handicapovaných dětí je dobré se obrátit na školská poradenská zařízení, pedagogicko – psychologické poradny, speciálně pedagogická centra, kde pomohou situaci řešit.

Kapitola 4 – 7: Fyzické postižení osob

V dalších kapitolách autor uvádí různé typy fyzického postižení jako jsou:

- zrakové postižení
- postižení sluchu
- vada a poruchy řeči – komunikační schopnosti
- tělesné postižení a zdravotní oslabení

Zrak, jak autor uvádí, je jeden z nejdůležitějších smyslů člověka. Využíváme ho až na 90 % pro získávání informací. Za lidi se zrakovým postižením jsou považováni ti, kteří i přes léčbu chirurgickou, medikamentózní, nošení brýlí apod. mají dál v běžném životě zrakové problémy. Tito lidé mohou využít různé kompenzační pomůcky. Nejznámější pomůckou je tzv. Braillovo písmo, což je systém bodového písma, které je dodnes nepřekonané.

Autor dále popisuje postižení sluchu. Když přijde člověk o sluch, znamená to, že přijde o 60 % informací, což je méně než v případě ztráty zraku. Sluch je jediným smyslem, který je stále aktivní, a to i v noci. I v tomto případě existují pomůcky pro usnadnění života, jako například různá sluchátka, zesilovací aparatury atd. Neslyšící lidé se mezi sebou domlouvají znakovým jazykem, což jsou gesta rukou, mimické a pohybové prvky. Tento jazyk většina populace ale neovládá.

Vady poruchy řeči a komunikační schopnosti se týkají mluvené řeči, včetně grafické formy komunikace. Komunikační schopnost může být narušena z různých příčin nezralostí, poškozením centrální nervové soustavy či opožděným vývojem jedince. Mohou být porušena mluvidla nebo je na vině sociální a rodinné prostředí. V tomto případě při poruchách řeči je možné navštívit logopedickou poradnu. U těchto jedinců hrozí riziko sociální izolace. Velkou pomocí je v těchto případech počítač.

Tělesné postižení či zdravotní oslabení souvisí s větší škálou projevů od jedinců na vozíku po projevy, které nemusí být vůbec zjevné. Jedná se o poruchy hybnosti nejčastěji spojené

s dětskou mozkovou obrnou, vrozené vývojové vady, následky nemocí a špatného životního stylu. I v těchto případech existují různé kompenzační pomůcky pro handicapované osoby.

Myslím si, že společenská integrace takto postižených osob není jednoduchá, ale přesto jednodušší než osob s mentálním postižením, kterým se autor věnuje v dalších kapitolách

Kapitola 8 – 10: Mentální postižení, vzdělávací poruchy

V těchto kapitolách autor rozebírá mentální postižení, poruchy učení a poruchy chování. Mentální postižení je poškození mozku a lidé s tímto handicapem se nejvíce odlišují od běžné populace. Mentální postižení lze definovat z různých hledisek, jako je hledisko biologické, psychologické, sociální, pedagogické a právní.

Sociální integrace je v těchto případech možná pouze u jedinců s lehkým stupněm mentální retardace. Myslím si, že je správné, že se mohou tyto děti dle školského zákona vzdělávat i v běžných třídách základních škol, nejenom ve speciálních základních školách (dříve zvláštní školy).

V další kapitole autor čtenáře uvádí do oblasti poruch učení, pozornosti a chování. Specifické poruchy učení bývají všeobecně definovány jako neschopnost naučit se číst, psát a počítat pomocí běžných výukových metod za průměrné inteligence a přiměřené sociokulturní příležitosti. Tyto poruchy učení vypadají ve srovnání s tělesným, smyslovým či mentálním postižením jako méně závažné, ale pro děti a pro jejich rodiče představují problém, který může být velkou překážkou na vzdělávací cestě. Specifikem těchto dětí je, že jejich intelektové schopnosti bývají průměrné až nadprůměrné. Podle odhadů těmito poruchami učení trpí asi 3–4 % dětí školního věku a mládeže.

Jako specifické poruchy učení se uvádějí: dyslexie – specifická porucha čtení, dysgrafie – specifická porucha psaní, dysortografie – specifická porucha pravopisu, dyskalkulie – specifická porucha počítání, dyspinxie – postihuje oblast kreslení, dysmúzie – porucha hudebnosti a dyspraxie – je porucha schopnosti vykonávat složité úkony.

Poruchami pozornosti se rozumí především ADD (porucha pozornosti) a ADHD (poruchu pozornosti s hyperaktivitou).

Poruchami chování se rozumí negativní odchylky v chování od normy, kdy žák nerespektuje normy chování na úrovni, která odpovídá jeho věku a rozumovým schopnostem, přestože je chápe, rozumí jim, ale nepřijímá je nebo se jimi nedokáže řídit, protože v dané chvíli nebo trvale není schopen ovládat své chování. Často se výše uvedené poruchy vyskytují souběžně.

Podle mě je velkým přínosem pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami možnost nápravných cvičení. V průběhu školního vzdělávání je proto nutné využívat různé studijní prostředky (jako jsou například kostky s písmeny a barvami, čtecí okénka, bzučáky pro zdůrazňování délky slabik atd.) a vhodné metody (postupovat po malých krocích, aby dítě zažilo častější úspěch; strukturovat vše, co chceme, aby se dítě naučilo; schopnost, kterou u žáka rozvíjíme, cvičit tak dlouho, dokud není zautomatizována).

Autor uvádí a já s tím na základě svých zkušeností naprosto souhlasím, že ve všech případech poruch učení, pozornosti nebo chování je důležitá spolupráce mezi školou a rodinou. Všichni zúčastnění by měli spolupracovat na zklidnění a pochopení dětí s cílem pomoci jim ve zvládnání jejich handicapů.

Při posuzování poruch chování je nutné postupovat s velikou opatrností. Poruchy může potvrdit nebo vyloučit pouze psychologická a psychiatrická diagnostika.

Náprava a terapie musí probíhat pod odborným dohledem a je zaměřená především na prevenci a terapii poruch chování, ale může se přistoupit dle soudního rozhodnutí k pobytu v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

Kapitola 11 – 12: Osoby s kombinovaným postižením

V předposlední kapitole se autor soustředí na postižení s více vadami. V životě se můžeme často setkat s kombinací dvou a více různých vad nebo poruch u jednoho člověka, při kterých se používají pojmy jako je kombinované postižení, postižení s více vadami nebo vícenásobné postižení.

Mentální postižení je možné pozorovat v kombinaci se smyslovými vadami. Hluchoslepota je jediné postižení, které kombinuje sluchové a zrakové vady. Kombinace spojené s poruchami chování se mohou objevit s jakýmkoliv druhem jiné poruchy.

Z pohledu speciální pedagogiky platí, že tato kombinovaná postižení patří mezi náročné případy, jelikož postižení se násobí.

Poslední kapitola je věnována postižení u starších lidí jako je například postupné omezování pohybových schopností, snižování intenzity zrakového a sluchového vnímání stařecká demence atd.

Postižení u starších lidí nemusí být nutně důsledkem stárnutí člověka. Velmi záleží na každém jednotlivci a na tom, jak se stravuje, zda má dostatečný pohyb, na jeho zájmech, aktivitách a sociálních kontaktech. Je velmi důležité, aby si senioři udrželi optimismus. Negativní přístup k životu, který seniory často provází, vede k izolaci, ke ztrátě kontaktů a následně ke zhoršování mozkových funkcí. Období senia je často spojeno s různými změnami osobnosti člověka.

S problémy stárnutí pomáhá gerontologie (obor zabývající se problémy stárnutí organismů a chorob stáří) a geriatrie (lékařský obor zabývající se diagnózou a léčbou chorob starých osob a péčí o ně).

Tím, že se zvyšuje hranice průměrného věku, kterého se lidé dožívají, se zvyšuje i počet handicapovaných seniorů. To má za následek obrovskou zátěž domácích pečovatelek (ať již rodinných příslušníků nebo profesionálních pracovníků), tak služeb různých zařízení, jako jsou např. pečovatelské služby, LDN, domovy seniorů atd. V posledním období života je možné využít zařízení typu hospic, kterých je zatím pouze několik. Právo na poskytnutí takové péče shrnuje Charta práv umírajících, která byla přijata Radou Evropy v roce 1999.

Závěr konspektu:

Autor se v této knize věnuje postižení osob od dětského věku až po stáří. Srozumitelným způsobem popisuje jednotlivá postižení, jejich léčbu či nápravu a nezapomíná na možnosti kompenzačních pomůcek, sociální pomoci a začleňování jedince s handicapem do společnosti.

Dozvěděl jsem se z ní mnoho informací, které jsou velice přínosné pro mou práci s handicapovanými dětmi, ale jsou i využitelné pro další možnosti studia. Tato kniha

mě velice zaujala a splnila mé očekávání, protože je napsaná přehledně a obsahuje popis všech oblastí speciální pedagogiky a seznámí nás s problematikou poruch a vad, s kterými se jedinec může setkat v životě, i když o nich dosud nikdy neslyšel.

Sám z vlastních zkušeností, získaných jak při práci asistenta pedagoga, tak při péči o babičku s III. ZTP v domácím prostředí, vím, že péče o tyto osoby je velice náročná, jak popisuje autor v této knize. [12]

Všem, kteří mají zájem se vzdělávat nebo se jen dozvědět něco o speciální pedagogice v průřezu všech handicapů, tuto knihu jen doporučuji.

6 Profesiografický rozbor vychovatele nebo pedagoga volného času

Požadavky a předpoklady na pozici vychovatele nebo pedagoga volného času jsou určeny zákonem a mají svá pravidla, ale jsou i požadavky osobních kvalit a dovedností a životních postojů, například ve vzdělávání či volném čase. Do této kapitoly jsem zařadil dotazník pro vychovatelky, který jsem připravil s cílem zjistit zejména rozdělení handicapovaných dětí do tříd a přístup vychovatelek k práci s těmito dětmi.

6.1 Kvalifikační předpoklady: pedagogický pracovník, vychovatel, pedagog volného času

Kvalifikační předpoklady jsou definovány v zákoně č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, které jsou uvedeny v příloze č. 2. Jedná se o paragrafy č. 2, 3, 4 kvalifikační předpoklady pedagogického pracovníka, paragraf č. 16 kvalifikační předpoklady vychovatele a paragraf č. 17 kvalifikační předpoklady pedagoga volného času. [2]

Školní družina (dále ŠD) a volnočasové aktivity se řídí zejména vyhláškou č. 163/2018 Sb. o zájmovém vzdělávání a dále řádem školní družiny v jednotlivých školách. [3]

Školní družina je zařízení, kde je ve dnech školního vyučování možno umístit dítě v době mezi školou a rodinou. ŠD ale není pokračováním školního vyučování, má svoje pravidla. Hlavním posláním ŠD je možnost zájmové činnosti a odpočinku žáků a to vč. žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Důležitou složkou práce vychovatele a pedagoga volného času je připravit program pro individuální i společné aktivity dětí a vytvořit jim prostředí, kde budou rádi a zapojí se do připravených aktivit. Je zde program relaxačních činností, nejlépe po obědě a zajištění pobytu na čerstvém vzduchu dle možností dané školy.

Vychovatel nebo pedagog volného času vede pravidelnou dokumentaci, ve které vede evidenci dětí, celoroční plán činnosti, roční hodnocení práce ŠD, který je zároveň podkladem pro výroční zprávu.

Pedagogický pracovník dodržuje předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Sleduje zdravotní stav účastníků a v případě nemoci informuje vedení školy a rodiče dítěte. V případě úrazu poskytne dítěti první pomoc, informuje vedení školy, rodiče a vše zapíše do knihy úrazů.

6.2 Činnosti vychovatele ve ŠD

Tato kapitola je zaměřena na činnosti vychovatele/vychovatelky ve ŠD, vč. dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Existuje řada knih a článků, které jsou nápomocné při přípravě náplně pro tuto profesi s ohledem na všechny děti. Často využívaná je kniha od autora Břetislava Hájka – Školní družina. Tato kniha byla již několikrát aktualizována a obsahuje praktické informace a poučky, jak s dětmi pracovat, zabavit je atd.

Organizační činnosti

Školní družina je ranní a odpolední. Ranní družina je spíše odpočinková a odpolední po obědě klidová a pokračuje naplánovaným programem.

Režim dne je organizován vychovatelkou na základě činností, které jsou dopředu naplánované. Záleží také na momentálním rozpoložení dětí a na jejich aktuálních potřebách, ale i na počasí. Všechny činnosti musí být vzájemně provázány. Pro zajištění řádného chodu školní družiny se předpokládá úzká spolupráce mezi týmem pedagogů družiny a rodiči.

Administrativa – povinná dokumentace

Ze zákona vychází povinnost vychovatele vést dokumentaci k provozu ŠD. Tato dokumentace se skládá z:

- Přihláška do školní družiny – tiskopis dle jednotlivých škol (není jednotný).
- Docházkový sešit – vede se evidence žáků, jejich příchody a odchody, musí také obsahovat adresy dětí a telefonní čísla na rodiče.
- Přehled výchovně vzdělávacích prací, který by měl obsahovat tyto záznamy:
 - seznamy kroužků se jmény přihlášených dětí
 - týdenní skladbu zaměstnání

- týdenní výkaz práce

Nepřímá pedagogická činnost – plánování, příprava, hodnocení

Nepřímá pedagogická činnost vychovatele školní družiny obsahuje:

- příprava jednotlivých dnů – činnost a hodnocení
- tvorba plánů družiny – týdenních, měsíčních i ročních
- vedení pedagogické dokumentace
- úklid hraček a pomůcek
- účast na pedagogických a dalších radách

Přímá pedagogická činnost

Jde o čas, kdy vychovatel odpovídá za žáka od jeho příchodu do ŠD až po odchod ze ŠD (převzetí žáka od rodičů či od učitelky). Převzetí žáka do péče školy se řídí čl. 29 odst. 2 školského zákona, který ukládá školám a školským zařízením povinnost zabezpečit bezpečnost a ochranu zdraví žáků a studentů při vzdělávání a činnostech. Do této výchovné činnosti musíme počítat doprovod do jídelny, na hřiště, do tělocvičny nebo při hraní žáků.

Nepracovní činnost

Do nepracovních činností se zahrnuje 12 dní studijního volna, které vychovatelka může využít na další vzdělávání. Jednou z možností je samostudium, které je uvedeno v § 24 odst. 4 písm. b zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Toto volno se z rozhodnutí ředitele většinou čerpáno o vedlejších prázdninách a je využíváno ke zvýšení a rozšíření kvalifikace vychovatelky. [2]

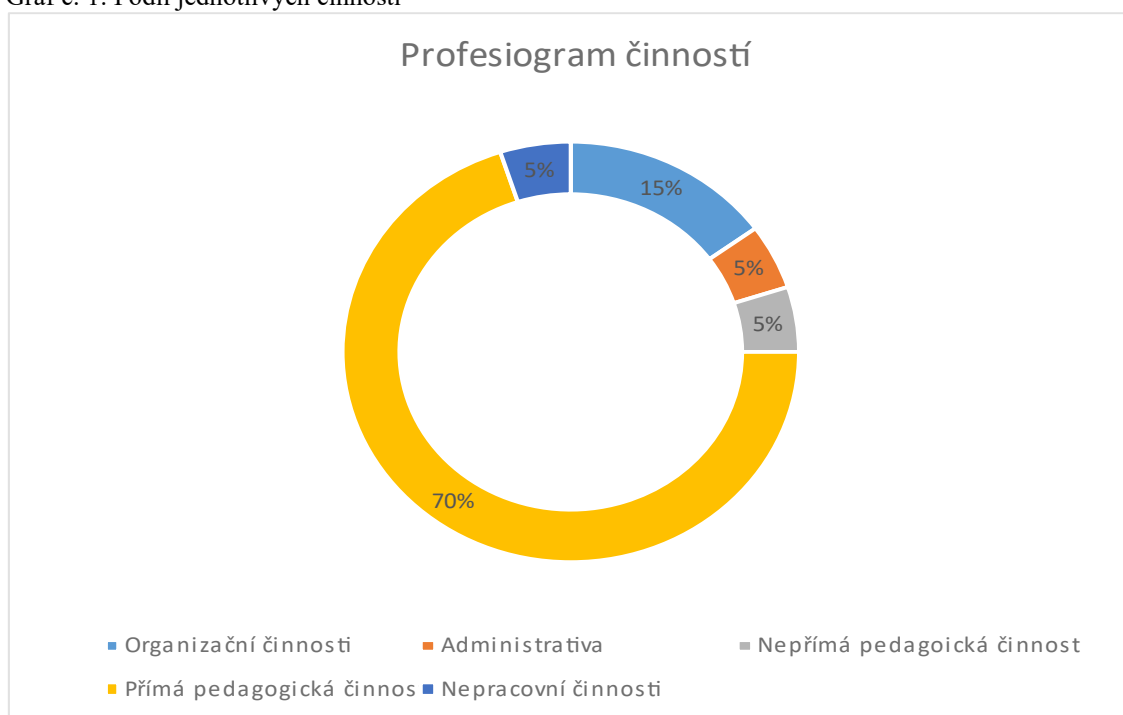
Grafické znázornění podílu jednotlivých činností vychovatele

Tento graf jsem udělal na základě kvalifikovaného odhadu časové náročnosti jednotlivých oblastí, z vlastních zkušeností a po konzultacích s vychovatelkou. Největší podíl má přímá pedagogická činnost, následuje organizační činnost a na stejném podíle jsou ostatní zbylé činnosti.

Organizační činnosti	15%
Administrativa – povinná dokumentace	5%

Nepřímá pedagogická činnost	5%
Přímá pedagogická činnost	70%
Nepracovní činnost	5%

Graf č. 1: Podíl jednotlivých činností



Zdroj: autor

6.3 Předpoklady pro výkon profese vychovatele

Tělesné a duševní zdraví

Pro výkon této práce je velice důležité duševní zdraví vychovatele. Musí umět řešit nepříjemné situace, jak s dětmi vč. dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, tak s rodiči i s učiteli. Pro vybudování přirozené autority je potřeba dobře pracovat s hlasem a umět dobře vnímat řeč lidského těla. Důležitou věcí je orientace v trendových hrách, o kterých se děti často baví. Vychovatelka by měla přizpůsobit své profesi líčení a oblečení.

Jedním z důležitých předpokladů pro práci vychovatelky je hezký vztah k dětem, měla by mít empatii, naladění pro dětské hry a vytvářet pohodovou atmosféru pro celou třídu či kolektiv.

Odborná připravenost

Odborná připravenost je dána kvalifikačními požadavky dle zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, které obsahují: [2]

- vysokoškolským vzděláním pedagogického směru,
- vyšším odborným vzděláním pedagogického směru,
- středoškolským studiem pedagogiky zakončeného maturitou,
- středoškolským studiem nepedagogického směru zakončeného maturitou a doplněným studiem v programu zaměřeného na celoživotního vzdělávání,

Morálně charakterový profil

Vychovatelky musí zohledňovat ve svém profesním a morálním chování, ale vlastně i v neprofesním, základní listinu lidských práv a listinu práv dítěte. Vychovatelka by se měla snažit odstranit nesnášenlivost, rasové, ale i náboženské předsudky. Pro práci vychovatelky je důležitá odolnost a přizpůsobení vůči zátěžovým situacím a neúspěchům.

6.4 Dotazník vychovatelky školní družiny – pracovní zatížení s dětmi s handicapem

Školní družina je na základní škole Šestajovice (pro kterou uvádím v další kapitole případovou studii) pro děti do třetí třídy a pracuje v ní 7 vychovatelek. Přesný věk respondentek nebylo možno zjistit, tuto informaci nechtěly poskytnout, ale 2 jsou mladší, 4 středního věku a 1 starší. Vzor dotazníku pro vychovatelky je v příloze č. 3.

Cílem tohoto dotazníku bylo zjistit:

1. podrobnosti o vychovatelkách na naší ZŠ, jak dlouho práci vychovatelky vykonávají, zda tato práce splnila jejich očekávání a jaký je jejich přístup ke zvýšení kvalifikace.
2. jaké je jejich zatížení prací s dětmi s handicapem (speciální vzdělávací potřeby a z toho ADD/ ADHD), protože zaujmout tyto děti může být náročnější a komplikované propojit je s ostatními dětmi a zaujmout tak všechny děti ve třídě.

Dotazník obsahoval sedm otázek, z toho jedna byla na slovní odpověď, ostatní zaškrťovací. Dotazník byl anonymní. Kolegyním jsem ho rozdala 6.1.2021 k vyplnění. Do týdne se vrátily všechny dotazníky vyplněné. Dotazníky jsem následně vyhodnotil.

Otázka č. 1: Práce vychovatelky splnila tvá očekávání?

Graf č. 2: Práce vychovatelky splnila tvá očekávání?



Zdroj: autor

Jak vidíme v grafu č. 2, převážná většina respondentek odpověděla, že práce splnila jejich očekávání, takže svoji práci hodnotí školní vychovatelky pozitivně.

Otázka č. 2: Jak dlouho děláš práci vychovatelky?

Graf č. 3: Jak dlouho děláš práci vychovatelky?



Zdroj: autor

Údaje v grafu č. 3 vzájemně souvisí s údaji v grafu č. 2, kde 6 respondentek vyjádřilo spokojenost se svou prací. Z tohoto grafu je vidět, že 4 respondentky vykonávají tuto profesi více než 6 let, takže jsou určitě se svou prací spokojeny.

Otázka č. 3: Kolik dětí máš ve třídě se speciálními vzdělávacími potřebami?

Graf č. 4: Kolik dětí máš ve třídě se speciálními vzdělávacími potřebami?

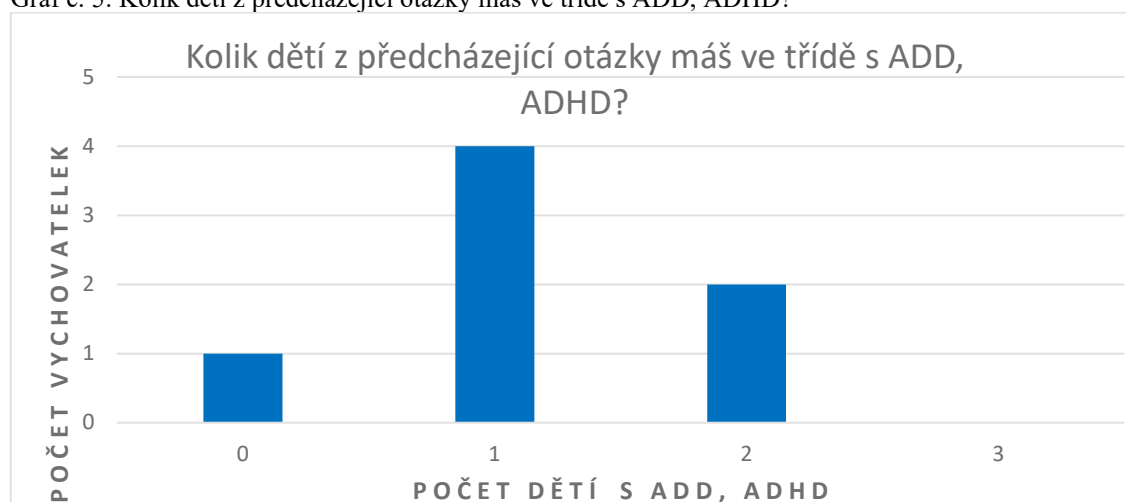


Zdroj: autor

Děti se speciálními vzdělávacími potřebami by měly být rozdělené do tříd stejnoměrně, a to i ukazuje tento graf č. 4. Na naší škole má každá první a druhá třída samostatnou školní družinu, kromě třetích ročníků, které jsou spojeny.

Otázka č. 4: Kolik dětí z předcházející otázky máš ve třídě s ADD, ADHD?

Graf č. 5: Kolik dětí z předcházející otázky máš ve třídě s ADD, ADHD?

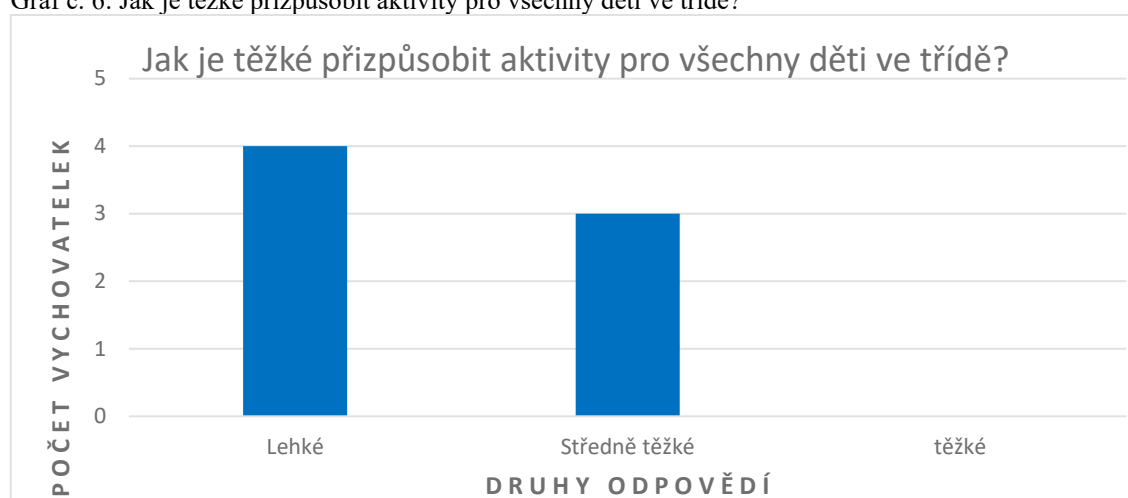


Zdroj: autor

V tomto grafu č. 5 jsem chtěl zjistit počty žáků s dílčími speciálními poruchami ADD/ADHD a v jakém počtu jsou ve třídách. Tyto děti potřebují více péče a pozornosti, protože jsou hyperaktivní. Problémem může být, jestliže jsou v jedné třídě 2 žáci s těmito poruchami, protože mohou již narušovat vyučování. Z grafu je vidět, že nejčastěji je jedno dítě ve třídě, což je dobré rozložení.

Otázka č. 5: Jak je těžké přizpůsobit aktivity pro všechny děti ve třídě?

Graf č. 6: Jak je těžké přizpůsobit aktivity pro všechny děti ve třídě?



Zdroj: autor

V dalším grafu č. 6 je vidět, že školní vychovatelky si s touto problematikou poradí dobře a považují přípravu aktivit pro všechny děti za lehkou. Opět je vidět provázanost mezi údaji jednotlivých grafů. Z grafu č. 3 vyplývá, že 4 vychovatelky vykonávají svou práci více než 6 let a z tohoto grafu je vidět, že 4 vychovatelky považují přípravu za lehkou. Je velmi pravděpodobné, že se jedná o stejné respondentky, které díky svým zkušenostem již nemají problémy se zvládnutím dětí.

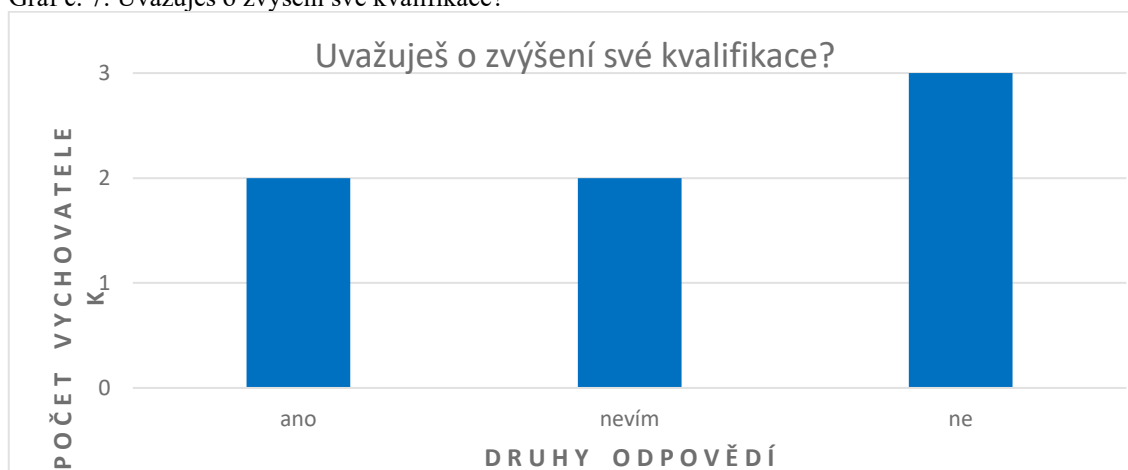
Otázka č.6: Jaká byla tvoje zkušenost za tvou praxi se znevýhodněnými dětmi?

V tomto případě se nedají odpovědi paušalizovat, a proto je uvádím níže tak, jak je uvedly respondentky. Celkově tyto děti potřebují intenzivnější a trpělivější přístup pedagoga, protože:

- Děti často hůře zapadají do kolektivu. Musí se více motivovat k činnosti, potřebují více prostoru pro odpočinek.
- Dobrá, když děti znáš a víš, co po nich můžeš chtít.
- Dobrá, ale je třeba se jim přizpůsobit a snažit se jim pomoci.
- Žádná zkušenost.
- Musím se jim více věnovat, větší odpočinek mezi činnostmi.
- Musím jim více pomáhat a brát na ně ohled.
- Žádná zkušenost.

Otázka č. 7: Uvažuješ o zvýšení své kvalifikace?

Graf č. 7: Uvažuješ o zvýšení své kvalifikace?



Zdroj: autor

U této odpovědi je vidět, že zájem o zvyšování kvalifikace je rozdílný a záleží na praxi, věku, rodinném zázemí a na již dosaženém vzdělání školní vychovatelky, což bylo očekávatelné.

Závěr vyhodnocení dotazníků vychovatele:

Z těchto dotazníků vyplývá, že:

- na ZŠ Šestajovice jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami rozmístěni rovnoměrně do tříd. Je dobré, že v převážné většině je ve třídě jen jedno dítě

s poruchami ADD/ ADHD, protože z vlastní zkušenosti vím, jak vzájemné působení dvou žáků s těmito poruchami dokáže narušit průběh vyučování, na což pak doplácí celá třída

- sbor vychovatelek je stabilizovaný a spokojený se svou prací, což přispívá k dobrým výsledkům celé ZŠ při inkluzi
- díky svým dlouholetým zkušenostem vychovatelky nepovažují přípravu aktivit pro třídy, ve kterých jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, za obtížnou
- tyto děti potřebují více odpočinku a je nutno při aktivitách zohlednit jejich schopnosti a možnosti

7 Případová studie ZŠ Šestajovice

Cílem této studie je zmapovat fungování školy, ve které nyní pracuji, s přihlédnutím k zajišťování výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kterým je celá bakalářská práce věnována. Jedná se o ZŠ Šestajovice s devítiletou školní docházkou. Chtěl jsem zjistit, kolik žáků navštěvuje tuto školu celkem, kolik z nich má speciální vzdělávací potřeby, o jaké druhy poruch se u žáků jedná, jaké mají pedagogové vzdělání a kolik z nich má zaměření na speciální pedagogiku. Tematicky do této kapitoly ještě patří „Dotazník vychovatelek ŠD“ uvedený v minulé kapitole. Závěrem jsem se zaměřil na nabídku volnočasových aktivit na škole a jejich využití handicapovanými žáky.

V případové studii se budu zabývat nejprve historií školy, základními informacemi o ní, poté charakteristikou školy a pedagogickou stránkou s ohledem na inkluzi.

7.1 Historie školy

Obec Šestajovice leží v okrese Praha – Východ. V minulosti děti chodily do farní školy v sousední obci Jirny. Farní škola byla ve velice špatném stavu a neměla dostatečné prostory. Cesta z Šestajovic do Jiren byla špatná, zvláště v zimě, proto bohatší rolníci dováželi děti do školy, ale děti z chudých rodin musely chodit pěšky. Proto kvůli nedostatku oděvu a obuvi děti z chudších rodin často školu nenavštěvovaly a tím i zanedbávaly vzdělání.

Obec Jirny chtěla školu opravit, a tak požádala obec Šestajovice o příspěvek na opravu. Vzhledem k požadované výši příspěvku a že by děti musely do školy dojíždět či docházet, zastupitelé navrhli postavit vlastní školu v Šestajovicích. Nejprve bylo vybráno hospodářství, které ale neodpovídalo podmínkám, a tak okresní úřad vybral jiné místo, na kterém stojí škola dnes. Stávající škola se skládá se ze dvou propojených budov.

7.2 Povinné – základní informace

Název školy:

Základní škola Šestajovice, okres Praha – východ

Zřizovatel:	Obec Šestajovice – www.sestajovice.cz
Učební dokument:	ŠVP pro základní vzdělávání čj. 31/5/07.
Školní vzdělávací program:	ŠVP ZŠ Šestajovice “ Společně, zdravě a hravě“
IČ:	75031515
REDIZO:	600052125
IZO:	102438188
ID datové schránky:	nrvmsxu
Ředitel školy (statutární orgán):	xxxxxx
Zástupce ředitele školy:	xxxxxx
Adresa	Komenského 158, 250 92 Šestajovice U Váhy 1001, 250 92 Šestajovice
Kontakt: kancelář:	246 082 395
sborovna (Komenského):	246 082 396
sborovna (U Váhy):	246 082 436
ředitel ZŠ:	xxxxxxx
školní družina:	xxxxxxx
budova U Váhy:	728 605 034 (omluva žáků 1.A, 1.B, 1.C, 2.A, 2.B, 2.C)
E-mail:	zs.sestajovice@seznam.cz
Kontakt školní jídelna	tel.: 604 450 285, sj.sestajovice@seznam.cz
Číslo účtu školy:	181363950/0300
Číslo účtu školní jídelny:	188055352/0300 [6]

7.3 Zaměření školy

Výuka v základní škole se zaměřuje na využití informačních technologií ve všech vyučovaných předmětech a na zdravý životní styl, zdůrazňuje význam ekologie v každodenním životě. Dalším důležitým zaměřením je péče o děti se speciálními vzdělávacími potřebami na této škole. Pan ředitel se touto problematikou hodně zabývá a s ním i celý pedagogický sbor. Inkluze je na této škole v plném proudu, a je viditelná snaha těmto žákům pomoci k lepším výsledkům a k pohodové atmosféře na škole. ZŠ má mnoho digitálních učebních materiálů napříč celou výukou.

7.4 Kritéria k přijetí a docházce do školy

Přijímací řízení do 1. třídy jsou standartní, jako u každé jiné ZŠ. Klasické přijímací řízení je prezenční a děti by měly již znát orientaci v prostoru, správný úchop tužky, pohybové dovednosti, časovou orientaci, psaní písmen atd. a samozřejmostí je splnění zákonem či zakladatelem školy určených parametrů. Kritéria přijetí dětí do školy, které potřebují inkluzi, jsou individuální a záleží na možnostech školy. V době covidové situace je přijímací řízení většinou jen elektronické. Do ostatních tříd jsou děti přijímány dle možností, tj. počtu dětí ve třídě a splnění zákonných podmínek.

7.5 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a inkluze

Do základní školy chodí celkem 510 žáků, z toho 83 žáků má speciální vzdělávací potřeby. Na prvním stupni je 56 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, z toho 4 mají odlišný mateřský jazyk. Na druhém stupni je 27 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, z toho 2 mají odlišný mateřský jazyk.

Tito žáci jsou ještě rozděleni do 5 skupin:

SPU	21 žáků
Odlišný mateřský jazyk	6 žáků
ADHD/ADD	8 žáků
Školní nevyzrálost	5 žáků

Ostatní poruchy (rozumové oslabení, vývojové dysfázie, psychosomatický neklid, intelektuální potíže) 43 žáků

Na ZŠ je 17 pedagogů zaměřených na práci s těmito dětmi, kteří mají vystudovanou speciální pedagogiku, 5 asistentů, kteří jsou přiděleny k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se o 1 žáka s poruchou autistického spektra, 3 žáky s vývojovou dysfázií a 1 žák se specifickou poruchou učení. Dále je zde metodik prevence také se zaměřením na speciální pedagogiku a speciální pedagog, který spolupracuje s pedagogickým sborem, a i s Pedagogicko – psychologickou poradnou pro Prahu – Východ.

Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou podle jejich potřeb a možností školy k dispozici pomůcky a materiály dle specifikace poruchy, které vedou k lepšímu zvládnutí školy. Dle potřeby a na základě doporučení pedagogicko – psychologické poradny mají tito žáci i své asistenty.

7.6 Pedagogický sbor, zaměstnanci

Na této základní škole je 50 pedagogů převážně s vysokoškolským vzděláním a ti co ho ještě nemají, studují nebo si prohlubují vzdělání dostupnými kurzy a školeními. Pan ředitel velice dbá na vzdělání pedagogů z důvodu velkého počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na této škole.

Složení pedagogického sboru, zaměstnanci:

- Ředitel školy
- Zástupce ředitele
- Učitelé
- Speciální pedagogové
- Vychovatelé
- Asistenti pedagoga
- Ostatní personál (sekretariát, hospodárka, kuchařka, školník atd.)

Školská rada

Školská rada se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). [4]

Na základní škole v roce 2005 vznikla školská rada, jako orgán školy, umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na správě školy. Školská rada se schází minimálně 2x ročně a pořizuje z toho zápisy, které se zveřejňují.

Kdo zřizuje radu a jaká je činnost rady:

„Kdo zřizuje radu?“

- *radu zřizuje podle výše uvedeného zákona zřizovatel školy OÚ Šestajovice*
- *třetinu členů školské rady jmenuje OÚ Šestajovice (2 členy), třetinu volí zástupci nezletilých žáků (2 členy) a třetinu volí pedagogičtí pracovníci školy (2 členy)*
- *funkční období členů školské rady je tři roky*
- *členství ve školské radě je čestné; zaniká uplynutím funkčního období, odstoupením, úmrtím, odsouzením člena pro úmyslný trestný čin, odvoláním.*

Činnost rady

- *vyjadřuje se k návrhům školních vzdělávacích programů (ŠVP) a k jejich následnému uskutečňování*
- *schvaluje výroční zprávu o činnosti školy za předchozí školní rok*
- *schvaluje školní řád, a navrhuje jeho změny*
- *schvaluje pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků*
- *podílí se na zpracování koncepčních záměrů rozvoje školy*
- *projednává návrh rozpočtu právnické osoby na další rok, vyjadřuje se k rozboru hospodaření a navrhuje opatření ke zlepšení hospodaření*
- *projednává inspekční zprávy České školní inspekce*
- *podává podněty a oznámení řediteli školy, zřizovateli, orgánům vykonávajícím státní správu ve školství a dalším orgánům státní správy. “ [7, online]*

7.7 Školní družina, školní jídelna

Každá škola má svůj Školní řád, Řád školní družiny a Řád školní jídelny, které vydává ředitel školy a nabývají platnosti dnem podpisu ředitele školy a zveřejněním ve škole a na webových stránkách školy.

Školní družinu mohou navštěvovat děti od 1. – 3. třídy, v případě volného místa i žáci 4. ročníků. Ze závažných zdravotních důvodů může asistent pedagoga doprovázet žáka i v družině.

Provoz školní družiny:

- ranní 6.45 – 7.45 hodin (příchod žáků do 7.30 hodin)
- odpolední 11.40 – 17.00 hodin
- 13.30 – 15.00 vycházka

Školní jídelna vaří pro žáky a pedagogy každý den. Na této škole nemají děti výběr z více jídel, ale většinou jsou spokojené a obědy jim chutnají. Pitný režim je dodržován a děti mají možnost vybrat si z nabídky vody, čaje nebo mléka. Na oběd děti chodí v určených časech po jednotlivých třídách. Asistenti pedagoga mohou žáky s handicapem doprovázet na oběd, ale záleží, o jaké postižení žáka se jedná.

Na základní škole je tzv. „Školní vzdělávací program pro školní družinu“, který je součástí Řádu školní družiny, který uvádím v příloze č. 4. Obsahuje ekonomické, personální a bezpečnostní podmínky, vzdělávací a výchovné oblasti, formy a cíle vzdělávání. [8]

7.8 Školní aktivity, kroužky ve volném čase

Na základní škole je mnoho možností školních aktivit a kroužků, například jazykové, rukodělné, sportovní, ICT, naučné či přípravné ke zkouškám, kam se mohou děti i děti se speciálními vzdělávacími potřebami přihlásit. Všechny tyto kroužky nemusí být vhodné pro všechny děti, ale vždy je možné si je vyzkoušet a následně posoudit. Další možností jsou kurzy osobnostní a sociální výchovy. [10]

Tabulka č. 2: Kroužky v ZŠ

Kroužky v ZŠ					
den:	název kroužku:	čas:	ročník:	cena:	místnost:
pondělí	M příprava na SŠ pro 5.r.		5. ročník	2000, –Kč /20 lekcí (do dubna)	
	Výtvarná dílna	14:00 – 15:45	5. – 9. ročník (max 15 žáků)	1000, – Kč/15 lekcí pololetí	353 (výtvarka)
úterý	Španělština	13:45 – 14:30	4.–5. třída	1.400, – / pololetí	třída 4.B (1.p.)
	Zálesák – turistika – geocaching	15:15 – 16:15	2. – 5. roč.	orientačně 1200–1500/pololetí	
	Příprava na přijímací zkoušky na SŠ – M	7:00 – 7:45	9. roč.	1900, – / 20 lekcí	učebna 220
středa	Míčové hry (1.pol.)	7:00 – 7:40	5. roč. (max 20 žáků)	0, – Kč	tělocvična
	Programování v Minecraftu	18:00 – 19:00	6. – 9. roč.	1500, – / pololetí	učebna informatiky (1. patro)
	Vaření	13:00 – 15:00	1. st.		
	Příprava na přijím. zkoušky na SŠ – ČJ	7:00 – 7:45	9. roč.	1900, – / 20 lekcí	
	ČJ příprava na SŠ pro 5.r.	13:00–13:45	5. ročník	cena: 2000, –Kč /20 lekcí (do dubna)	
	English Club	12:45 –13:25	1. ročník	1.000, –Kč/pololetí –10 lekcí	učebna 4. A
	After School Club	13:40 –15:00	2. / 3. ročník	1.650, –Kč/pololetí –10 lekcí	učebna 4. A
čtvrtek	Příprava na přijím. zkoušky na SŠ – ČJ	7:00 – 7:45	9. roč.	1900, – / 20 lekcí	
pátek	Příprava na přijímací zkoušky na SŠ – M	7:00 – 7:45	9. roč.	1900, – / 20 lekcí	učebna 220
	Šachy	14:00 – 15:00	6. – 9. roč.	300, – Kč/pololetí	220 (F–CH)
	English Club	12:45 –13:25	1. ročník	1.000, –Kč/pololetí –10 lekcí	učebna 4. A
	After School Club	13:40 –15:00	2. / 3. ročník	1.650, –Kč/pololetí –10 lekcí	učebna 4. A

Zdroj: ZŠ [9]

Já sám vedu kroužek zálesák, turistika a geocaching, který je u dětí velice oblíbený. Mám zde i žáky s ADHD, které je problematické zaujmout při činnostech uvnitř a kteří při nich vyrušují, ale kteří se dobře zapojují do outdoorových aktivit, takže je vidět, že účast

na kroužku pro ně má smysl. Na výlety se s chutí přidávají i rodiče žáků. Dále vedu kroužek keramiky, který ale není součástí volnočasových aktivit této ZŠ.

Kurzy osobnostní a sociální kultury na základě projektu Odyssea

Další možností na této základní škole jsou kurzy osobnostní a sociální výchovy (KOSV), kam se mohou přihlásit žáci z 1., 6. a 7. ročníku ZŠ. Koncepce kurzů vychází z metodik a zkušeností občanského sdružení „Projekt Odyssea“, které spolupracuje se ZŠ. Koncepce zážitkových kurzů pro 1., 6. a 7. ročník ZŠ. Kurzy osobnostní a sociální výchovy (KOSV). [11]. Podrobné informace jsou uvedeny v příloze č. 5.

7.9 Závěr případové studie

V rámci případové studie jsem zjistil odpovědi na všechny otázky, které jsem si položil. Po jejich vyhodnocení mohu konstatovat, že tato ZŠ splňuje požadavky vyhlášky č. 27/2016 Sb., [1] o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Pedagogický sbor je kvalifikovaný, většina pedagogů má VŠ vzdělání a z 50 pedagogů jich 17, což představuje 37 %, vystudovalo speciální pedagogiku.

Z celkem 500 žáků je na škole 83 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, což představuje 16 %. I když nemohu srovnat procenta žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na ZŠ Šestajovice s jinými ZŠ, považuji toto číslo za dosti vysoké. Na druhou stranu je vidět, že pedagogický sbor vč. vychovatelek ve školní družině je na požadavky speciálních vzdělávacích potřeb připraven.

8 Písemná příprava na ucelenou volnočasovou výchovnou aktivitu

Jako příklad přípravy na volnočasovou výchovnou aktivitu uvedu jednu lekci z kroužku keramiky pro žáky ZŠ.

Cílem celého kroužku je děti seznámit s výtvarnou výchovou formou vlastního prožitku. Kroužek je zaměřený na rozvoj kreativního tvoření, jemné motoriky, estetického cítění, povzbudí kreativitu a fantazii, pomůže rozvinout zručnost, řemeslnické dovednosti, osvojit si postup výroby keramiky a s tím spojené techniky, jako je např. malování.

V prvních lekcích žáci pracují podle daného námětu, později mohou pracovat podle vlastní fantazie. Keramická dílna je vybavena keramickou pecí, kde se výrobky žáků vypálí.

Když se žákovi nepovede správně výrobek vyrobit nebo výrobek popraská, což se často stane, učí se žáci přijmout svůj nezdár a zvládnout tak další překážku ve svém vývoji.

Příprava je rozdělena do pěti částí:

- Cílová skupina žáků
- Cíle lekce
- Zdůvodnění postupu závislosti na cílech, skupině a podmínkách
- Postup práce a seznámení s bezpečností při lekci
- Zhodnocení lekce a dosažení cílů, sebereflexe lektora

Cílová skupina žáků:

Skupina se skládá z 11 žáků ve věku 7 – 10 let, dva žáci s ADHD, jeden žák s podezřením na vývojovou dysfázii. Tento kroužek je vhodný i pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, protože při rukodělné činnosti žáků je nutné soustředění a dochází ke koordinaci ruky a oka, která je potřebná pro jejich přirozený vývoj.

Cíle lekce:

V této první lekci žáci vyrábí keramickou želvu, při které se:

- žáci se naučí vyválet točířskou hlinu do placky, ze které půjde vyříznou elipsa

- žáci se naučí tvarovat točírskou hlínu – do tvaru krunýře, do kuličky (hlava želvy) a do válečků (nohy želvy)
- žáci se naučí špejlí dokončovat detaily výrobku – drápy u nohou, oči, ústa a nos u hlavy nebo rýhy na krunýři
- žáci se naučí lepidlem spojit všechny části dohromady

Zdůvodnění postupu v závislosti na cílech, skupině a podmínkách:

Na začátku každé lekce jsou žáci motivováni tím, že se jim pro jejich představu ukáže výrobek z minulého kurzu. Následuje ukázka, jak postupovat při výrobě tohoto výrobku. Praktická činnost trvá 45 minut, při které si mohou žáci vyžádat radu či pomoc lektora.

Je výhodou, když lektor zná zaměření dětí ve skupině a může lépe odhadnout jejich možnosti a vytyčit cíle. V této úvodní lekci se vyrábí keramická želva, která je jedna z nejjednodušších.

Je důležité dodržovat bezpečnost při práci, protože existují rizika spojená s ublížením na zdraví, třeba pomocí příborového nože, píchnutí špejlí nebo ochutnání keramické hlíny. Rizikem může být v případě, že do kroužku chodí žáci se speciálními vzdělávacími potřebami i roztěkaný nebo hyperaktivní žák.

Postup práce a seznámení s bezpečností při lekci:

- žáci se po příchodu posadí na své místo do lavice
- lektor zapíše docházku a seznámí žáky s bezpečností při práci – manipulace s náradím
- lektor dá na lavice noviny či reklamní letáky, aby se zamezilo pošpinění lavice a rozdá žákům plastové modelovací podložky ve velikosti A3, dřevěné válečky, nože a špejle
- lektor rozbalí točírskou hlínu, položí ji na jednu z volných lavic na velkou modelovací podložku velikosti A2 a pozve žáky k této lavici
- lektor začne cihlu z hlíny hnít a válet do polodlouhého tvaru tak, aby šla dobře krájet na kratší válce stejných velikostí, podle počtu dětí s jedním dílem hlíny navíc pro sebe na ukázkou
- lektor dá každému žákovi jednu část hlíny, se kterou bude pracovat

- až si všichni žáci sednou na své místo lektor předvede, jak by želva mohla vypadat
- žáci vyválnějí z přidělené hlíny placku a nožem vykrojí elipsu, kterou vytvarují do podoby krunýře a špejlí na ní vyryjí rýhy
- ze zbytků hlíny žáci vyválnějí 4 nohy a hlavu. Špejlí vyryjí na nohou drápy a na hlavě oči, pusy a nos
- připravené nohy a hlavu žáci přilepí ke krunýři lepidlem, které si vypůjčí od lektora
- zatímco žáci dokončují své výrobky, lektor připraví místo, kam žáci položí své podepsané výrobky (výrobky se podepisují špejlí)
- lektor řekne žákům, kteří mají výrobek hotový, kam ho mají položit a následně lektor výrobek vypálí

Na další lekci žáci výrobek namalují a lektor jej znovu vypálí. Poté si jej žáci mohou odnést domů.

Pomůcky, které jsou potřeba na tento kroužek je plastová modelovací podložka, reklamní letáky velkého formátu nebo noviny, příborový nůž, keramická hlína, dřevěný váleček, špejle, barvy, štětce a glazury.

Zhodnocení lekce a dosažení cílů, sebereflexe lektora:

Všichni žáci želvu dokončili, někteří sami a ti méně šikovní s pomocí lektora. Děti práce bavily a těšily se na další hodinu, kdy budou keramickou želvu omalovávat.

Keramický výrobek želva není náročný na výrobu, proto si myslím, že pro žáky tohoto věku a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je to vhodně vybraný. Žáci na kroužku cvičí jemnou motoriku, zručnost, fantazii a v případě neúspěchu se učí zvládnout své emoce.

Tuto lekci bych hodnotil kladně, protože se podařilo splnit cíle, dle předem stanoveného postupu, který byl naplánován.

9 Závěrečná reflexní úvaha o vlastním studiu

Mé studium bylo ovlivněno tím, že trpím některými specifickými poruchami učení (dyslexie, dysgrafie, dysortografie), což bylo samozřejmě nejobtížnější na základní škole, ale mělo to svůj negativní dopad i do dalšího studia. Měl jsem problémy se zápisy z přednášek, protože jsem je nestihl zapisovat, když to bylo potřeba, ale zároveň jsem měl z těchto důvodů prodloužený čas u písemných i ústních zkoušek.

Po ukončení střední školy jsem neměl vyhraněnou představu, co bych chtěl v životě dělat, a tak jsem se rozhodl studovat ICT technologie, protože jsem rád dělal na počítači. Bohužel jsem po prvním roce zjistil, že to není ono, co bych chtěl dělat – nevyhovovalo mi příliš technické zaměření. Odjel jsem na jazykový kurz do Anglie, kde jsem poznal lidi různých národností a kultur a zjistil jsem, že mě těší a naplňuje komunikace s lidmi. Tím jsem si potvrdil, že práce IT specialisty, zavřeného celý den v kanceláři u počítače a komunikujícího jen jeho prostřednictvím, by mě neuspokojovala. Po návratu jsem vyzkoušel několik brigád a zaměstnání a mezi nimi byla i práce asistenta pedagoga. Při ní jsem zjistil, že práce s dětmi je to, co bych chtěl dělat.

V tu dobu moje maminka ve svém věku studovala při zaměstnání magisterské studium na Dopravní fakultě v Pardubicích, které úspěšně dokončila. Já jsem již pracoval ve školství, a tak padlo mé rozhodnutí, že začnu studovat pedagogickou fakultu, když to dokázala máma, která mi šla příkladem, tak já musím taky. Podal jsem si přihlášku ke studiu a byl přijat a teď jsem již na konci studia.

Studium na této vysoké škole bylo pro mou práci velice přínosné. Nejvíce mě zajímaly předměty se speciální pedagogikou, kde jsem se dozvěděl o možných poruchách dětí, hlavně jak s nimi pracovat, jak tyto děti připravit na inkluzi ve školách, a následně jim pomáhat při vzdělávání. Všechny tyto vědomosti jsem zároveň okamžitě používal ve své práci asistenta pedagoga. Tyto vědomosti spolu s mými osobními zkušenostmi vyplývajícími z mých handicapů mě pomáhají se rychle orientovat v chování dětí s různými poruchami tzn. proč špatně pochopí písemné zadání (zaměňují písmena), proč si nestíhají psát poznámky při výuce (píší pomaleji), proč jsou více nervózní

při zkouškách (bojí se, že to nestihnou), proč nechtějí mluvit před ostatními (neumějí správně interpretovat, koktají), atd.

Dalšími zajímavými předměty pro mě byly „Autorita ve výchově“, kde jsem se naučil, jaké jsou postupy pro získání autority u dětí nebo „Chemické pokusy pro MŠ a 1. stupeň ZŠ“, které děti velmi jednoduchým a pochopitelným způsobem seznamovat s přírodními jevy okolo nás. Naopak nejtěžší pro mě byla zkouška z „Biologie člověka pro vychovatele“, která mi zabrala nejvíce času studia, protože jsem musel nejen nastudovat mnoho odborných termínů, materiálů, ale musel jsem je i pochopit. Tuto zkoušku jsem si zopakoval vícekrát, ale o to větší jsem měl radost, když jsem ji úspěšně splnil.

Jsem velice rád, že jsem měl možnost toto studium Vychovatelství absolvovat, i když některé zkoušky pro mě byly hodně těžké, nepovedly se mi na poprvé a musel jsem jim věnovat spoustu času. Škola byla pro mě velkou inspirací a nabyté zkušenosti za dobu studia určitě využiji ve svém dalším profesním životě. Jsem si vědom, že škála uplatnění nabytých vědomostí je široká. Nevím zatím přesně, kterým směrem se na konec vydám, ale určitě nechci zůstat u asistenta pedagoga. Rád bych se zaměřil na profesi vychovatele ve školní družině nebo jiný obor, kde bych mohl více pomáhat dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. K tomu bude ale ještě potřeba další pokračování mého studia, o kterém uvažuji a v tuto chvíli přemýšlím, na jaký obor podat přihlášku ke studiu. Vybral jsem si různé kurzy, které bych rád ještě vystudoval a věřím, že se mi to povede.

Závěrem bych chtěl poděkovat pedagogům za jejich přístup ke studentům z kombinovaného studia. Snažili se nám vždy vyhovět a pomoci zvládnout studium při zaměstnání. Tento přístup byl velice pozitivní a je pro mě velkým příkladem, jak bych se chtěl chovat i já ve své budoucí praxi.

Soupis použité literatury a pramenů

- [1] ČESKO. Vyhláška č. 27/2016 Sb. ze dne 21.1.2016 o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění vyhlášky. In: *Sbírka zákonů české republiky*. 2016, částka 10, s. 234–312. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=27/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [2] ČESKO. Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24.9.2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů In: *Sbírka zákonů české republiky*. 2004, částka 190, s. 10333–10345. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=563/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [3] ČESKO. Vyhláška 163/2018 Sb. ze dne 31.7.2018 o zájmovém vzdělávání ve znění pozdějších předpisů, In: *Sbírka zákonů české republiky*. 2018, částka 84, s. 2586–2592. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=163/2018&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [4] ČESKO. Zákon č. 561/2005 Sb. ze dne 24.9.2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) In: *Sbírka zákonů české republiky*. 2004, částka 190, s. 10262–10324. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=561/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [5] WIKIPEDIA. *Slepota* [online]. Wikipedia, [cit. 2021–02–24]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Slepota>

- [6] Základní škola Šestajovice *Informace o škole* [online]. Základní škola Šestajovice [cit. 2021-01-13]. Dostupné z: <https://www.zs6.cz/informace-o-skole/>
- [7] Základní škola Šestajovice *Školská rada* [online]. Základní škola Šestajovice [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.zs6.cz/skolska-rada/>
- [8] Základní škola Šestajovice *Školní družina* [online]. Základní škola Šestajovice [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: https://www.zs6.cz/wp-content/uploads/2019/04/12-ŠKOLNÍ-DRUŽINA_2019.pdf
- [9] Základní škola Šestajovice *Školní aktivity* [online]. Základní škola Šestajovice [cit. 2021-01-19]. Dostupné z: <https://www.zs6.cz/skolni-aktivita/krouzky/>
- [10] Základní škola Šestajovice *Kurzy osobnostní a sociální výchovy* [online]. Základní škola Šestajovice [cit. 2021-02-29]. Dostupné z: <https://www.zs6.cz/kurzy-osobnostni-a-socialni-vychovy-kosv/>
- [11] Projekt Odyssea, z.s. *Projekt Odyssea* [online]. [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.odyssea.cz/o-nas>
- [12] SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika: prevence a diagnostika, terapie a poradenství, vzdělávání osob s různým postižením, člověk s handicapem a společnost*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4717-333“
- [13] VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- [14] VÁGNEROVÁ, M. *Oftalmopsychologie dětského věku*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1995, 182 s. ISBN 80-7184-053-X
- [15] PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2., rozšířené a přepracované vydání. Brno: Paido, 2006, 404 s. ISBN 80-7315-120-0
- [16] HAMADOVÁ, P.; KVĚTOŇOVÁ, L.; NOVÁKOVÁ, Z. *Oftalmopedie texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7315-145-4

- [17] *Práce s rodinou žáka* [online]. Praha: Nová škola, 2015 [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.asistentpedagoga.cz/prace-asidenta/spoluprace-s-rodinou-zaka>
- [18] *Práce s rodiči: Pro asistenty pedagoga je klíčová i rodina žáka* [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2018 [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/spoluprace-s-rodici-pro-asistenty-pedagoga-je-klicova-i-rodina-zaka>
- [19] POCHE KARGEROVÁ, Jana a Jana STARÁ. *Metodika práce asistenta pedagoga při aplikaci podpůrných opatření u žáků z důvodu sociálního znevýhodnění: první stupeň ZŠ*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4499-4.
- [20] *Rodiče o asistentech pedagoga* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017 [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://hovoryovzdelavani.cz/adhd/zkusenosti/zkusenosti-rodicu/rodice-o-asistentech-pedagoga/#4>
- [21] *Výroční zpráva ČŠI* [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2021 [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/V%3%bdro%4%8dn%3%ad%20zpr%3%a1vy/Vyrocní-zprava-Ceske-skolni-inspekce-2019-2020_zm.pdf

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Forma přímé podpory žáka

Tabulka č. 2: Kroužky na ZŠ

Seznam grafů

- Graf č. 1: Podíl jednotlivých činností.
- Graf č. 2: Práce vychovatelky splnila tvá očekávání?
- Graf č. 3: Jak dlouho děláš práci vychovatelky?
- Graf č. 4: Kolik dětí máš ve třídě se speciálními vzdělávacími potřebami?
- Graf č. 5: Kolik dětí z předcházející otázky máš ve třídě s ADD, ADHD?
- Graf č. 6: Jak je těžké přizpůsobit aktivity pro všechny děti ve třídě?
- Graf č. 7: Uvažuješ o zvýšení své kvalifikace?

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Metodický pokyn MŠMT č.25 484/2000–22.
- Příloha č. 2: Kvalifikační předpoklady pro pedagogického pracovníka, vychovatele a pedagoga volného času.
- Příloha č. 3: Dotazník pro vychovatelky školní družiny.
- Příloha č. 4: Školní vzdělávací program pro školní družinu.
- Příloha č. 5: Kurzy osobností a sociální výchovy na základě projektu Odyssea.

Nepovinná část

- Příloha č. 6: Osvědčení o rekvalifikaci Pedagogické minimum pro instruktory odborného výcviku
- Příloha č. 7: Osvědčení – „Zdravotník zotavovacích akcí.“

Příloha č. 1

**Metodický pokyn
Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy
ke zřizování přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním
a k ustanovení funkce vychovatele - asistenta učitele**

Čj. 25 484/2000-22

Na základě výsledků pokusného ověřování přípravných tříd pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, které proběhlo od 1. 9. 1997 do 30. 6. 2000, umožňuje MŠMT pokračovat ve zřizování přípravných tříd, a to podle § 58 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, ve znění pozdějších předpisů a podle § 45 odst. 6 zákona č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Čl. 1

Zřizování přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním

Počínaje školním rokem 2000/2001 mohou být zřizovány přípravné třídy pro děti se sociálním znevýhodněním (dále jen "přípravné třídy") za těchto podmínek:

1. Za děti se sociálním znevýhodněním se považují děti z rodinného prostředí s nízkým sociálně ekonomickým postavením, ohrožené sociálně patologickými jevy, azyloví a účastníci řízení o udělení azylu na území České republiky podle zvláštního zákona¹.
2. Přípravnou třídu může zřídit ředitel základní školy, mateřské školy, výjimečně speciální školy (dále jen "škola") se souhlasem zřizovatele a školského úřadu; od 1.1.2001 se souhlasem zřizovatele a orgánu kraje v přenesené působnosti².
3. Přípravná třída může být zřízena při počtu nejméně 10 a nejvíce 15 žáků; výjimky z minimálního i maximálního počtu žáků schvaluje zřizovatel školy a školský úřad; od 1.1.2001 zřizovatel a orgán kraje v přenesené působnosti. V případě, že počet docházejících dětí klesne pod 7, přípravná třída se zruší.
4. Do přípravné třídy jsou zařazovány děti, kterým byl udělen odhládek povinné školní docházky a u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, a výjimečně děti pátileté.
5. Příprava na plnění povinné školní docházky se řídí metodickým materiálem "Přípravná třída - výchovný a vzdělávací program pro děti ze znevýhodňujícího sociokulturního prostředí" (používat je možné i metodický materiál "Přípravná třída pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí").
6. V přípravné třídě pracuje s dětmi učitel příslušné školy.
7. Ředitel školy určí učitele, který zpravidla pro každé dítě vypracuje individuální vzdělávací program (dále jen "IVP"); při jeho vypracování postupuje obdobně jako při zpracování IVP pro děti se zdravotním postižením.

Čl. 2

Ustanovení funkce vychovatele - asistenta učitele

1. Ve školách a školských zařízeních (dále jen "školy"), ve kterých se zúčastňuje vyučování větší počet dětí a žáků (dále jen "žáků") se sociálním znevýhodněním, může ředitel školy předcházet komunikačním a adaptačním obtížím a dalším výchovně vzdělávacím problémům žáků také tím, že ustanoví funkci vychovatele - asistenta učitele (dále jen "asistent") z osob dobře znajících prostředí, z něhož v převážné většině žáci pocházejí (např. asistent z prostředí romské komunity).
2. Ustanovení funkce asistenta není vázáno na zřízení přípravné třídy.

¹ Například zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a změně některých zákonů.

² Zákon č. 132/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství.

3. Asistent
 - a) musí být starší 18 let,
 - b) musí mít minimálně dokončené základní vzdělání,
 - c) musí být trestně bezúhonný,
 - d) je přijímán podle platných předpisů o přijímání pracovníků ve školství.
4. O souhlas s ustanovením funkce asistenta požádá ředitel školy příslušný školský úřad; od 1.1.2001 orgán kraje v přenesené působnosti. Žádost bude obsahovat:
 - a) název a adresu školy, počet žáků a tříd celkem,
 - b) počet žáků ze znevýhodňujícího sociokulturního prostředí,
 - c) jméno a příjmení, rodné číslo a dosažené vzdělání asistenta,
 - d) zařazení asistenta do platové třídy dle stávajících platových předpisů³.
5. Asistent musí absolvovat 40 nálebových hodin a úspěšně absolvovat kurz pedagogického minima v délce 10 dní (80 výukových hodin) ve vzdělávacím zařízení s akreditovaným programem, kde mu budou poskytnuty základní informace o jeho činnosti.
6. Způsobilost asistenta pro tuto činnost ověří ředitel školy v průběhu zkušební doby.
7. Za práci asistenta zodpovídá ředitel příslušné školy.

Čl. 3

Náplň práce asistenta

1. Náplň práce asistenta sestává ředitel školy po dohodě s asistentem. Hlavní činnosti jsou:
 - a) pomoc žákům při aklimatizaci na školní prostředí,
 - b) pomoc pedagogům školy při vlastní výchovné činnosti při komunikaci se žáky,
 - c) spolupráce s rodiči žáků,
 - d) spolupráce s romskou, popř. jinou komunitou v místě školy.
2. Míru výchovné práce tvoří:
 - a) přímá výchovná práce s žáky v rozsahu 20 - 28 vyučovacích hodin týdně podle provozu a potřeb školy,
 - b) příprava na výchovnou činnost a práce bezprostředně související s přímou výchovnou činností, např. pomoc učitelům při přípravě učebních pomůcek, spolupráce s ostatními učiteli, s výchovným poradcem a dalšími pedagogickými pracovníky, spolupráce s rodiči a ostatní veřejností, spolupráce s romskou komunitou v místě školy, další vzdělávání (semináře, porady, atd.).

Čl. 4

Platové zařazení asistenta

1. Vzhledem k tomu, že v náplni práce asistenta je zařazena výchovná péče o žáky pod vedením pedagoga (usnadňování kontaktu třídního učitele s žáky i rodiči,

³ Nařízení vlády č. 251/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců rozpočtových a některých dalších organizací, ve znění pozdějších předpisů.

pomoc při řešení sociálních problémů v souvislosti s výchovným a vzdělávacím procesem a individuální výchovná práce s žáky v rámci vyučovacího procesu) doporučujeme postupovat při zařazování asistenta do platové třídy následujícím způsobem:

- a) Asistenti s úplným středním vzděláním mohou být zařazeni podle katalogu prací do 4. platové třídy, čemuž odpovídá bod:

4.01 Odborné rutinní práce při výchově dětí v předškolních zařízeních,

nebo v základních školách;

4.02 Odborné práce vztahující se k upevňování hygienických návyků, zkvalitnění společenského chování dětí a mládeže

nebo do 5. platové třídy, čemuž odpovídá bod:

5.03 Výchovné práce při vytváření, prohlubování a upevňování hygienických, společenských a pracovních návyků.

- b) Pokud by výjimečně v některých případech pro přechodný nedostatek kvalifikovaných uchazečů bylo nezbytné zaměstnat asistenty se základním vzděláním, lze je zařadit do 3. platové třídy, čemuž v katalogu prací odpovídá bod:

3.1 Pomocné práce při výchově v předškolních a školních zařízeních.

2. Zaměstnance zařazené do 3. platové třídy lze za podmínek sjednaných v kolektivní smlouvě nebo stanovených ve vnitřním předpisu do určité míry zvýhodnit, neboť podle § 11. nařízení vlády č. 251/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců rozpočtových a některých dalších organizací, ve znění pozdějších předpisů, lze určit platový tarif v rozpětí platových tarifů nejnižšího a nejvyššího stupně a netrvá se tedy na délce odborné praxe. Tuto možnost musí zaměstnavatel pečlivě zvážit, neboť na rozdíl od ostatních tito zaměstnanci nebudou mít zaručenu výdělkovou perspektivu – nárok na postup do vyššího platového stupně v závislosti na dosažené praxi.
3. Na asistenta ve speciální škole, příp. speciální mateřské škole se vztahuje § 9 odst. 2 citovaného nařízení vlády.

Čl. 5

Společná ustanovení

Zrušuje se: Statut pokusného ověřování přípravných tříd (č. j. 12 748/97-20), Úprava Statutu pokusného ověřování přípravných tříd (č. j. 14 169/98-22) a Informace o zřízení funkce romského asistenta v základní a zvláštní škole (č. j. 14 170/98-22, Věstník MŠMT, sešit č. 6/1998).

Účinnost:

Tento pokyn nabývá účinnosti dne 25.12.2000

PaedDr. Jaroslav Müllner v.r.
náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy

Příloha č. 2

§ 2 Pedagogický pracovník

(1) Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu¹) (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.

(2) Přímou pedagogickou činnost vykonává

a) učitel,

b) pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,

c) vychovatel,

d) speciální pedagog,

e) psycholog,

f) pedagog volného času,

g) asistent pedagoga,

h) trenér,

i) metodik prevence v pedagogicko – psychologické poradně20),

j) vedoucí pedagogický pracovník.

HLAVA II

PŘEDPOKLADY PRO VÝKON ČINNOSTI PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

Díl 1

Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka a předpoklady pro výkon činnosti ředitele školy

§ 3 Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka

(1) Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

a) je plně způsobilý k právním úkonům,

b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,

c) je bezúhonný,

d) je zdravotně způsobilý a

e) prokázal znalost českého jazyka, není – li dále stanoveno jinak.

(2) Posuzování předpokladu podle odstavce 1 písm. d) se řídí zvláštním právním předpisem. 3)

(3) Uznávání odborné kvalifikace a splnění předpokladu bezúhonnosti a zdravotní způsobilosti u státních příslušníků členských států Evropské unie, případně jejich rodinných příslušníků, a státních příslušníků ostatních států, kteří jsou v členském nebo

jiném státě oprávnění konat přímou pedagogickou činnost, se řídí zvláštními právními předpisy⁴).

§ 4 Znalost českého jazyka

(1) Fyzická osoba, která získala příslušnou odbornou kvalifikaci stanovenou tímto zákonem v jiném vyučovacím jazyce než českém, je povinna prokázat znalost českého jazyka zkouškou, pokud není dále stanoveno jinak.

(2) Zkoušku z českého jazyka lze vykonat na vysoké škole v rámci programu celoživotního vzdělávání⁵) nebo v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků¹) nebo v jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky. 1)

(3) Zkouška nenahrazuje odbornou kvalifikaci k výuce českého jazyka na základních, středních a vyšších odborných školách.

(4) Prokázání znalosti českého jazyka se nevyžaduje u fyzické osoby,

a) která bude působit ve škole s jiným vyučovacím jazykem než českým,

b) která úspěšně vykonala maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury,

c) která vyučuje cizí jazyk nebo konverzaci v cizím jazyce.

(5) Pedagogičtí pracovníci, kromě pedagogických pracovníků uvedených v § 6 a 7, mohou prokázat znalost českého jazyka předložením dokladu o složení jazykové zkoušky v zahraničí.

§ 16 Vychovatel

(1) Vychovatel získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,

b) vysokoškolským vzděláním podle § 7 až 10, 12 a 14,

c) vysokoškolským vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného studijního programu než podle písmen a) a b) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání v oblasti pedagogických věd uskutečňovaném vysokou školou, nebo

2. studiem pedagogiky,

d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na vychovatelství nebo na pedagogiku volného času nebo na speciální pedagogiku nebo na sociální pedagogiku,

e) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene d) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku nebo pedagogiku volného času nebo na přípravu učitelů základní školy nebo střední školy, nebo

2. studiem pedagogiky,

f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů nebo pedagogů volného času,

g) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů předškolního

vzdělávání a vykonáním jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce profilové části maturitní zkoušky z předmětu zaměřeného na vychovatelství, nebo

h) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmene f) a g) a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku nebo pedagogiku volného času nebo přípravu učitelů základní školy nebo střední školy.

(2) Vychovatel, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve školském výchovném a ubytovacím zařízení nebo v jeho oddělení zřízeném pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, nebo ve středisku výchovné péče, získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku nebo sociální pedagogiku,

b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na speciální pedagogiku, nebo

c) vzděláním stanoveným pro vychovatele podle odstavce 1 a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku.

§ 17 Pedagog volného času

(1) Pedagog volného času, který vykonává komplexní přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,

b) vysokoškolským vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného studijního programu než podle písmene a) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku, nebo

2. studiem pedagogiky,

c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,

d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku, nebo

2. studiem pedagogiky,

e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením, nebo

f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmene e) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku, nebo

2. studiem pedagogiky.

(2) Pedagog volného času, který vykonává dílčí přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, získává odbornou kvalifikaci

a) vzděláním podle odstavce 1, nebo

b) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku, nebo

2. studiem pedagogiky.

(3) Pedagog volného času pro aktivity zájmového vzdělávání odpovídající uměleckému zaměření získává odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti umění studijního oboru uměleckou – pedagogického zaměření.

(4) Zaměstnanec, který je výkonným umělcem⁷⁾, výtvarným umělcem nebo který má odbornou kvalifikaci podle § 10 odst. 1 nebo § 21, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace pedagoga volného času pro aktivity zájmového vzdělávání odpovídající uměleckému zaměření nebo odbornou kvalifikaci zaměstnance za splněný, pokud týdenní pracovní doba tohoto zaměstnance u právnické osoby vykonávající činnost školy nepřesahuje polovinu stanovené týdenní pracovní doby a pokud tento zaměstnanec mimo pracovněprávní vztah k právnické osobě vykonávající činnost školy provádí umělecké výkony, vytváří umělecká díla nebo vykonává činnost, pro niž splňuje odbornou kvalifikaci podle § 10 odst. 1 nebo § 21. Uznání splnění předpokladu odborné kvalifikace platí pro účely tohoto zákona po dobu, po kterou zaměstnanec splňuje podmínky podle věty první. [2]

Příloha č. 3

Dotazník pro vychovatelky školní družiny

1. Práce vychovatelky splnila tvá očekávání?

Ano – Spíše ano – Spíše ne – Ne

2. Jak dlouho děláš práci vychovatelky?

0–3 rok, 3–6 let, 6–10 let, více než 10 let

3. Kolik dětí máš ve třídě se speciálními vzdělávacími potřebami?

1, 2, 3, 4, 5

4. Kolik dětí z předcházející otázky máš ve třídě s ADD, ADHD?

1, 2, 3, 4, 5

5. Jak je těžké přizpůsobit aktivity pro všechny děti ve třídě?

Lehké – Středně těžké – Těžké

6. Jaká byla tvoje zkušenost za tvou praxi se znevýhodněnými dětmi?

7. Uvažuješ o zvýšení své kvalifikace?

Ano – Ne – Nevím

Příloha č. 4

„Školní družina je školské zařízení výchovy mimo vyučování. Není pokračováním školního vyučování a neměla by být chápána ani jako pouhá sociální služba, jako hlídání dětí.

Pedagogická práce ve školní družině má svá specifika – dětem zabezpečuje odpočinek, relaxaci, ale i zajímavé využití volného času. Činnost ve školní družině by měla rozvíjet dítě v dovednostech důležitých pro život ve společnosti a prostřednictvím aktivit výchovy mimo vyučování ho vybavit žádoucími vědomostmi, dovednostmi, ale také postoji. Děti se zde učí žít s ostatními, spolupracovat a tolerovat individualitu ostatních. Družina by měla posilovat osobnost každého jedince, pomoci mu najít se, profilovat a dosáhnout úspěchu. Největší roli zde hrají vhodná motivace, radost z činnosti, ctízádnost, zvědavost a povzbuzování. Důležitou úlohu má školní družina i v prevenci sociálně patologických jevů. A nesmíme zapomínat ani na to, že dítě, které právě absolvovalo školní vyučování, netouží potichu sedět a být „hodné“. ŠD nabízí zájmové vzdělávání formou zájmových, vzdělávacích a spontánních činností, odpočinku a relaxací, výchovou, hrou, učením, individuální prací a motivačním projektem.

Materiální podmínky a vybavení ŠD

Prostory ŠD jsou vybaveny kobercem, radiomagnetofonem, skříněmi na hry a pomůcky na výtvarné činnosti. Stolní hry, stavebnice, knihy i hračky průběžně doplňujeme podle potřeby a zájmu dětí.

Ekonomické podmínky

Úplata za zájmové vzdělávání činí měsíčně 200 Kč – odpolední družina a 100 Kč měsíčně – ranní družina. Úplata se hradí bezhotovostním převodem na účet školy dvakrát za školní období (září, leden).

Personální podmínky

Zájmové vzdělávání je řízeno kvalifikovanými vychovatelkami s pedagogickým vzděláním a dlouholetou praxí.

Bezpečnostní podmínky

Žáci jsou na začátku, v průběhu i na konci školního roku seznamováni s možnými riziky pohybu v určitém prostředí, s možnými následky různých činností, se správnými způsoby používání nástrojů a jsou soustavně poučováni o zásadách správného chování nejen ve škole, na veřejnosti, na komunikacích, ale i v době prázdnin, při sezónních činnostech a sportech.

Podmínky pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami

Respektujeme individualitu každého žáka, vytváříme přiměřené prostředí pro jeho všestranný rozvoj. Na podmínkách pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami budeme spolupracovat adekvátně s přihlédnutím k jejich handicapu s rodiči a se školou. Při výběru činností ve ŠD, při motivování a hodnocení žáků bude brán ohled na integraci těch, kteří mají speciální vzdělávací potřeby. V případě nutnosti spolupracujeme s odbornými pracovišti.

VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ OBLASTI

Člověk a jeho svět

1. Místo, kde žijeme

Poznávání nejbližšího okolí, organizace školy, družiny, určení významných objektů – jejich návštěvy (knihovna, městský úřad, policie, požární zbrojnice), orientace v prostoru a čase, odhad vzdálenosti, beseda o naší vesnici – historie. Bezpečnost na cestě do školy, vycházkách, dopravní výchova (kompetence občanské).

2. Lidé kolem nás

Osvojení zásad vhodného a společenského chování, tolerance, empatie, vzájemná úcta, komunikace slovní i mimoslovní, dodržování pravidel stolování, předcházení šikaně, zařazení prvků mediální výchovy – co děti zhlédly, slyšely. (Kompetence k řešení problémů, komunikativní, sociální).

3. Lidé a čas

Budování a dodržování správného režimu, vytváření pravidelných návyků, umět využít správně a účelně svůj volný čas (kompetence k trávení volného času).

4. Rozmanitost přírody

Vycházky a pobyty v přírodě, pozorování změn, využití knih, následné výtvarné zpracování, ekologická výchova – ochrana přírody (kompetence k učení).

5. Člověk a jeho zdraví

Poznávání sebe sama, poučení a péče o zdraví a nemocech, zdravotní prevence, osobní hygiena a čistota, poučení o úrazech a jejich předcházení, umět ošetřit drobná poranění. Nové pohybové hry v místnosti, tělovýchovném sálku, v terénu, dodržování pitného režimu. (kompetence komunikativní, sociální a personální, občanské).

Umění a kultura

Vytvářet a zafixovat u dětí v průběhu několikaleté docházky do ŠD kulturu chování, stolování, oblékání, cestování. Osvojení estetiky – krásna, vnímání světa a okolí. Umění se vyjádřit neverbálně pomocí linie, tvarů, barvy, gesta, mimiky. Umění se vyjádřit jazykem – dramatická výchova, obohacení emocionálního života. Použití nekonvenčních výtvarných technik, výstavky, módní přehlídky, nácvik kulturního pásma, dramatizace různých situací. (Kompetence komunikativní).

FORMY VZDĚLÁVÁNÍ

Pravidelná činnost – je dána týdenní skladbou zaměstnání a představuje zejména organizované aktivity zájmového vzdělávání

o Výtvarná a pracovní činnost

o Dramatická a hudební výchova

o Přírodovědná činnost

o Sportovní aktivity

o Odpočinkové činnosti

o Rekreční činnosti

o Příprava na vyučování

Příležitostná činnost – je výchovná, vzdělávací, zájmová a tematická rekreační činnost, organizovaná nepravidelně dle potřeb dětí a možností ŠD (akce a projekty), např. Drakiáda, Vánoční a Velikonoční dílnička, návštěva kina či divadla

Spontánní činnost – vychází z denní skladby činností v ŠD. Zahrnuje každodenní individuální klidové činnosti po obědě, v rámci ranního pobytu žáků a v tzv. koncové družině.

Odpočinková činnost – zahrnuje klidové činnosti (poslechové činnosti, individuální hry, klid po obědě), ale i aktivní odpočinek (rekreační činnosti – závodivé hry, soutěže)

Příprava na vyučování – zahrnuje didaktické hry, tematické vycházky a další činnosti, jimiž upevňujeme a rozšiřujeme poznatky, které žáci získali při vyučování.

CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ

– nabízet různorodé činnosti, s individuálním přístupem k jednotlivým žákům

– vytvářet podmínky a prostor pro zájmovou činnost, odpočinek a relaxaci

UČIT SE ZNÁT

– získávat vědomosti o mnoha různých předmětech, učit se objevovat věci, analyzovat je, přizpůsobovat se novým situacím, vytvářet něco nového, řešit nový problém, podněcovat k tvořivému myšlení, k logickému uvažování, rozvíjet osobnost dítěte

UČIT SE, „JAK NA TO „

– získávat širokou škálu osobních dovedností potřebných pro život, jako jsou schopni komunikovat s druhými nebo pracovat jako část týmu stejně jako praktické dovednosti. Osvojovat si základy slušného chování při stolování.

UČIT SE ŽÍT SPOLEČNĚ

– rozvíjet porozumění s jinými lidmi, poznání, že všichni máme práva a povinnosti, chovat se k ostatním tak, jak chceme, aby se oni chovali k nám, pracovat společně a řešit problémy konstruktivními způsoby, učit se komunikovat, respektovat se.

UČIT SE BÝT

– rozvíjet vnitřní kvality, prožívat radostné chvíle, jistotu a bezpečí, utvářet kladný vztah k přírodě a učit se chránit svět kolem nás, znát zásady dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví.

DÉLKA A ČASOVÝ PLÁN ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ:

Zájmové vzdělávání v ŠD je poskytováno po dobu 10 měsíců = po dobu trvání školního roku. Po dobu podzimních, zimních nebo jarních prázdnin se činnost ŠD přerušuje. Provoz ŠD: ranní družina 6.45 – 7.45, odpolední družina 11.40 – 17.00.“ [8]

Příloha č. 5

„Koncepce vychází z metodik a zkušeností občanského sdružení „Projekt Odyssea, z.s.“ a je upravena v tom smyslu, že budeme jezdit s vlastními dětmi, které už známe ze školy.

Koncepce má šest stupňů /výjezdů/ a počítá s tím, že mezi jednotlivými stupni se s dětmi pracuje v podobném duchu, udržují se a dále rozvíjejí získané dovednosti a nastavené normy chování.

- ***Stmelovací kurz „Stmelovák“** (1. ročník – dopoledne ve škole)*
- ***Stmelovací kurz „Stmelovák“** (6. ročník – vícedenní výjezd s třídním učitelem a metodikem primární prevence) je adaptační kurz pro nové žáky druhého stupně ZŠ. Účelem kurzu je nastavit základní normy spolupráce a vzájemného chování v třídním kolektivu. Žáci zároveň zjistí, že na druhém stupni už je nebude nikdo „vodit za ručičku“ a začnou se učit řešit různé problémy vlastními silami. Zjistí, že fungující kolektiv dokáže i věci, které se jim zdají být nemožné a práce v takovém kolektivu je baví. Vyzkouší si, že s nefungujícím kolektivem je to přesně naopak.*

Je nutné, aby kurz proběhl začátkem září, nejlépe hned první týden.

Stmelovací kurz 6. ročníku je opřen o pět základních pilířů:

***Pobyt mimo školu** – vytržení žáků z prostředí školy a domova může změnit jejich prožívání a chování*

***Společné prožitky** – žáci společně pracují, bydlí, odpočívají /zážitková pedagogika/*

***Spolupráce** – intenzivní, společné řešení úkolů a vzniklých problémů*

***Čas pro sebe** – mít čas popovídat si, zahrát si cokoliv, co nikdo neorganizuje, užít si*

***Provázející přístup** – respektující komunikace, stanovení pevných hranic na jedné straně a podpora vlastních aktivit na straně druhé*

Mezi kurzy:

V období mezi jednotlivými kurzy je potřeba, aby fungovaly nastavené normy a získané návyky a aby je respektovali všichni vyučující. Velkou roli v běžném školním roce hrají i pravidelné třídnické hodiny

Příklady:

Žádost o ticho – zvednutá ruka /dožadovat se ticha tím, že sám křičím, je nelogické, nepohodlné a amatérské/

Pravidla chování – třída si z kurzu přiveze pravidla vzájemného chování, která si sestavila sama /jak se máme chovat, aby se nám ve třídě líbilo/ – lektor je pouze moderátor, nic dětem nevnucuje. Pravidla by měla být vyvěšena ve třídě /proto se sepisují/. Všichni vyučující by měli na tato pravidla poukazovat při jejich porušování „jsou to vaše pravidla, vy jste si je určili sami, tak si je dodržujte“.

Stejně tak děti na závěr „stmelováku“ vyrábějí třídní vlajku. Tato by měla viset ve třídě, neboť je to jejich první společné dílo, a to i se všemi nedostatky. Děti vědí, proč je dílo, jaké je „nefungovali jsme, jak jsme měli“/. Měly by mít svůj výtvar stále na očích, aby jim připomínal vše dobré i nepovedené z jejich první společné akce.

- **Chování v přírodě, ekologie „Dřítatka“** (7. ročník – vícedenní výjezd Ekocentrum Prachatice). Tento kurz provádíme v Centru ekologické výchovy v Prachaticích. Je zaměřen na přírodu a jako jediný nepochází od o.s. Projekt *Odyssea*. Co se týče práce s dětmi, komunikace a vedení celého kurzu, jsme se ovšem po mnoha letech, vlastní pílí, dostali na vysokou profesionální úroveň. Jedná se o tzv. peer-program (slovo *peer* znamená vrstevník = člověk přibližného věku). Program připravují a realizují tzv. *peer* – aktivisté z 8. ročníku. Výjezd je určen pro žáky sedmé třídy a probíhá většinou v květnu.

Účelem kurzu je přivést děti zpět k přírodě, probudit v nich zodpovědnější chování nejen k přírodě, ale i k sobě navzájem. Nedílnou součástí tohoto typu kurzu je účast instruktorů – žáků osmě třídy – kteří zde již byli a mají na starosti disciplínu, pořádek, volný čas a asistenci lektorům při výuce.

Tento kurz je na čtyři dny a tři noci.

Kurz obsahuje:

Půldenní návštěvu přírodní rezervace Dřípatka, s výukovým programem, pod vedením pracovníků rezervace.

Základní zdravotnický kurz, v rozsahu cca 2 hodiny, pod vedením akreditované zdravotnice.

Celodenní výšlap na rozhlednu Libín, komplikovaný drobnými hříčkami, připomínajícími nutnost týmové spolupráce. /Fyzická zátěž, společný zážitek z cesty a za odměnu pohled z rozhledny/.

Akce „Poznej město“, při níž mají dětské týmy pod vedením svých instruktorů zmapovat různé oblasti /kultura, sport, školství, atd/. Za pomoci získaných informací pak děti natočí propagační video.

Závěrečný test, kdy děti postupně prochází ubytovnou a přilehlými učebnami, plní úkoly a zodpovídají otázky. Test je známkován.

Večerní program typu „Superstar“, „Když hvězdy tančí“ apod. kde každý má za úkol nějak pobavit ostatní.

Jeden večer je vyhrazen pro diskotéku.

Jeden společný oběd v restauraci, s prvky – jak se chovat ve společnosti.

Jeden podvečer je vyhrazen pro několik akčních her na louce a vycházku do okolí.

Na závěr kurzu instruktoři mají právo ze svých týmů nominovat instruktory pro příští rok. Tato nominace se stala mezi žáky velice prestižní a stalo se tradicí, že škola nominace respektuje. Kdykoliv v minulosti nám na kurz byli vnučeni žáci, kteří tam být neměli /školou dosazení instruktoři, děti z jiných tříd do počtu/, nedopadl kurz nejlépe. Školou dosazení instruktoři nejen nefungovali, ale sami působili destruktivně a žáci „do počtu“, nikdy nedokázali přijmout roli členů týmu a opět působili rušivě. Naopak instruktoři zvolení svými předchůdci nás leckdy překvapili tím, jak dokázali fungovat, byť my jsme si je v těchto rolích vůbec nedokázali představit.

Také se ukázalo, že instruktoři nemají problém říct: „Nenavrhuji nikoho, protože si myslím, že na to nikdo z nich nemá.“

Komunikace s rodiči před a po kurzu je vhodná, ale vzhledem k tomu, že kurz se nezabývá žádnými choulostivými záležitostmi, není bezpodmínečně nutná, záleží na zájmu rodičů. Co ale je opět nutné, spolupráce ostatních pedagogů. Je potřeba během celého roku připravovat budoucí instruktory na jejich práci, zkusmo na ně občas přenášet dílčí odpovědnost za splnění některých úkolů a dávat jim najevo proč se tak děje. Stejně tak ti, kteří již svou roli instruktora úspěšně zvládli, by měli pocítit ve škole změnu v přístupu k nim. S nimi se přeci už „může počítat“. Dávat jim důvěru při plnění úkolů a dostatek prostoru při vedení malých kolektivů v rámci školních akcí /tak trochu si je „hýčkat“/.

Při realizaci této koncepce vycházíme:

- *z vlastních zkušeností – účast jako pedagogický doprovod na kurzech s Odysseou o.s.*
- *12 let pořádání vlastního typu kurzu v Prachaticích*
- *12 let příprava a realizace vlastních preventivních kurzů pro 6. ročník „Stmelovák“*

ze školení pořádaných Odysseou

- *Rozvoj metodických dovedností pro pořádání prožitkových kurzů v přírodě*
- *Zdravotník výjezdových akcí /akreditovaný kurz/*
- *Efektivní komunikace /akreditovaný kurz/*
- *Metodika vedení třídnických hodin s cíli OSV /akreditovaný kurz/*
- *Základní orientace v problematice šikany /akreditovaný kurz/*
- *Jak se bránit vyhoření a jak pracovat se stresem /akreditovaný kurz [10]*

Projekt Odyssea

“Projekt Odyssea, z. s. – současnost, poslání a činnost

V roce 2014 se naše občanské sdružení stalo zapsaným spolkem. Naším posláním je nadále pomáhat školám při zavádění osobnostní a sociální výchovy do běžné praxe, na základě osobnostní a sociální výchovy realizujeme i programy školské primární prevence rizikového chování. Podporujeme třídní kolektivy v rozvoji sociálních dovedností, podporujeme u žáků a učitelů schopnosti rozpoznávat agresivní jednání, dovednosti spolupráce a schopnosti být konstruktivní. Za tímto účelem realizujeme vzdělávací a preventivní kurzy a programy pro učitele i žáky.

- *Projekt Odyssea, historie občanského sdružení*
- *Poslání*

Naším posláním je pomáhat školám při zavádění osobnostní a sociální výchovy do běžné praxe. Za tímto účelem společně se školami vyvíjíme metodické materiály, provádíme výzkum a realizujeme vzdělávací kurzy pro učitele i žáky.

- *Činnost*

Programy osobnostní a sociální výchovy pro žáky realizujeme od roku 2000, kdy jsme založili první seminář osobnostně sociálního rozvoje na Gymnáziu Čakovice. Kurzy pro učitele realizujeme od roku 2003, kdy proběhl první kurz pro ZŠ Čakovice.

Přehled činnosti v letech 2000 až 2007:

- *Uskutečnili jsme více než 100 kurzů pro žáky (v rozsahu 3 až 5 dnů).*
- *Vyučovali jsme předměty a semináře OSV na 6 školách.*
- *Uskutečnili jsme více než 100 kurzů pro učitele (v rozsahu 1 až 20 dnů).*
- *Školili jsme 29 učitelských sborů základních a středních škol.*
- *Vedli jsme semináře na dvou vysokých školách.*
- *Opakovaně jsme lektorovali na setkáních učitelů o. s. PAU.*
- *Spolupracovali jsme s Národním ústavem odborného vzdělání (PILOT S).*
- *Naše kurzy do roku 2007 absolvovalo kolem 1000 učitelů.” [11]*

Příloha č. 6

XX

Vzdělávací program akreditován MŠMT dne 1.3.2016
pod čj. MSMT-2114/2016-1/101

OSVĚDČENÍ O REKVALIFIKACI

po úspěšném ukončení vzdělávacího programu rekvalifikačního kurzu podle vyhlášky MŠMT č. 176/2009 Sb.,
kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání
v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení.

Michal Kandrát

Absolvoval(a) rekvalifikační program:
Pedagogické minimum pro instruktory odborného výcviku
Pro pracovní činnost
Pedagogické minimum pro instruktory odborného výcviku

Kurz proběhl v období od 12.1.2018 do 22.2.2018

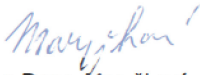
v rozsahu: - na teorii 40 vyučovacími hodin
- na praxi 0 vyučovacími hodin

Vzdělávací program obsahoval tyto předměty v uvedeném rozsahu:

Pedagogika její předmět a metody	13 hodin
Úvod do psychologie	8 hodin
Metody výuky	8 hodin
Komunikační a prezentační dovednosti	5 hodin
Učitel, jeho osobnost a postavení	5 hodin
Poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci	1 hodina

Jmenovaný(á) vykonal(a) úspěšně závěrečné zkoušky dne 22.2.2018

V Praze dne 22.2.2018


Mgr. Dana Maryšková
garant kurzu


Jaroslava Demartini
statutární zástupce vzdělávacího zařízení

